การกำหนดนับอายุความหมิ่นประมาทออนไลน์: ศึกษาหลัก Single Publication Rule
Limitation Periods for Online Defamation: A Study of the Single Publication Rule

วรุตม์ ทรงสุจริตกุล
Warut Songsujaritkul

อาจารย์ประจำ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
Full-time Lecturer
Faculty of Law, Chulalongkorn University
254 Soi Chula 42, Phayathai Road,Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330
Corresponding author E-mail: songsujaritkul.w@gmail.com
(Received: June 30, 2026; Revised: August 13, 2026; Accepted: September 14, 2026)

บทคัดย่อ

การเผยแพร่ข้อมูลบนสื่อออนไลน์มีลักษณะคงอยู่อย่างถาวรและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา เมื่อข้อความอันอาจเป็นการหมิ่นประมาทถูกเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ปัญหาทางกฎหมายจึงเกิดขึ้นว่าควรเริ่มนับอายุความเมื่อใด เนื่องจากภายใต้หลักการเผยแพร่หลายครั้ง (Multiple Publication Rule) การเข้าถึงเนื้อหาแต่ละครั้งอาจถูกตีความว่าเป็นการกระทำความผิดใหม่ ส่งผลให้อายุความถูกขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้ผู้เผยแพร่ต้องเผชิญความเสี่ยงทางกฎหมายอย่างไม่มีกำหนด อันก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้ง (chilling effect) ต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเกิดความไม่สมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับสิทธิในชื่อเสียงของบุคคล

บทความวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์มิติปัญหาทางกฎหมายว่าด้วยการกำหนดจุดเริ่มต้นการนับอายุความของความผิดฐานหมิ่นประมาทที่กระทำผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมถึงแนวคิดว่าด้วยการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียง การตรวจสอบหลักเกณฑ์การนับอายุความตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการ บรรทัดฐานคำพิพากษา และบทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่นำหลัก Single Publication Rule มาปรับใช้ ผลการศึกษาพบว่า การปรับใช้หลักการนับอายุความแบบเดิมที่ถือว่าการเผยแพร่ซ้ำแต่ละครั้งเป็นความผิดใหม่ไม่สอดคล้องกับลักษณะของสื่อออนไลน์ และก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่ผู้เผยแพร่ จึงควรนำหลัก Single Publication Rule

มาใช้ โดยถือว่าการเผยแพร่เนื้อหาที่มีสาระสำคัญเดียวกันเป็นการกระทำเพียงครั้งเดียวและเริ่มนับอายุความนับแต่วันที่เผยแพร่ครั้งแรก เว้นแต่การเผยแพร่ครั้งหลังจะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจึงจะถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ อย่างไรก็ดี การนำหลักดังกล่าวมาใช้ควรกำหนดรายละเอียดและกลไกทางกฎหมายเพิ่มเติม อาทิ การให้ดุลพินิจแก่ศาลในการขยายอายุความ การกำหนดขอบเขตระยะเวลาและการนับอายุความจากวันที่เผยแพร่ครั้งแรกให้ชัดเจน ตลอดจนมาตรการที่ใช้บังคับกับคลังข้อมูล แพลตฟอร์ม และผู้เผยแพร่ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับสิทธิในชื่อเสียง ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล

คำสำคัญ: การหมิ่นประมาทออนไลน์, อายุความ, หลักการเผยแพร่ครั้งเดียว, หลักการเผยแพร่หลายครั้ง, เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น, สิทธิในชื่อเสียง

Abstract

The permanent and continuously accessible nature of online publications has created a legal issue concerning the commencement of the limitation period for defamation claims. Under the Multiple Publication Rule, each subsequent access to defamatory content may be regarded as a new publication, which gives rise to a new cause of action and effectively extending the limitation period indefinitely. This exposes publishers to perpetual legal liability, produces a chilling effect on freedom of expression, and disrupts the balance between the right to freedom of expression and the protection of individual reputation.

This article examines the legal issues surrounding the commencement of the limitation period for online defamation. It analyses the theoretical framework governing the balance between freedom of expression and the protection of reputation, the rules on limitation periods under the Thai Criminal Code and Civil and Commercial Code, and the comparative development of legislation and judicial decisions in England and the United States, where the Single Publication Rule has been adopted. The study finds that the traditional approach, under which every subsequent publication constitutes a new cause of action, is incompatible with the nature of online communication and imposes an excessive burden on publishers. It therefore argues that Thailand should adopt the Single Publication Rule. Under this rule, publications conveying substantially the same content are treated as a single publication, with the limitation period commencing on

the date of the first publication, unless a subsequent publication contains material changes sufficient to constitute a new publication. Nevertheless, the adoption of this rule should be accompanied by a comprehensive legal framework, including judicial discretion to extend the limitation period where justice requires, clear statutory rules governing the commencement and scope of the limitation period, and appropriate obligations applicable to online archives, digital platforms, and publishers. Such reforms would better balance freedom of expression and the protection of reputation while reflecting the realities of the digital age.

Keywords: online defamation, limitation period, Single Publication Rule, Multiple Publication Rule, freedom of expression, right to reputation

1. บทนำ

การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์มีลักษณะคงอยู่และสามารถเข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง แตกต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์แบบดั้งเดิมที่การเผยแพร่มีขอบเขตจำกัดตามกาลเวลา ความแตกต่างดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดจุดเริ่มต้นของอายุความในคดีหมิ่นประมาท เนื่องจากข้อความที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตยังคงปรากฏและถูกเข้าถึงหรือส่งต่อได้เป็นเวลานาน หากถือว่าการเข้าถึงหรือการเผยแพร่ต่อแต่ละครั้งเป็นการเผยแพร่ใหม่ตามหลัก Multiple Publication Rule อายุความย่อมเริ่มนับใหม่ทุกครั้ง ส่งผลให้ผู้เผยแพร่ต้องเผชิญความรับผิดอย่างไม่มีกำหนดและอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้ง (chilling effect) ต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในทางกลับกัน หากถือว่าอายุความเริ่มนับเพียงครั้งเดียวตั้งแต่การเผยแพร่ครั้งแรกตามหลัก Single Publication Rule ก็อาจกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการเยียวยา เมื่อความเสียหายต่อชื่อเสียงอาจเกิดขึ้นหรือปรากฏภายหลังจากการเผยแพร่ครั้งแรกเป็นเวลานาน

หลัก Multiple Publication Rule พัฒนาขึ้นในยุคที่การเผยแพร่มีขอบเขตจำกัดโดยสภาพ แต่เมื่อการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีการพิมพ์ทำให้ข้อความเพียงครั้งเดียวสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก การนับอายุความใหม่ทุกครั้งที่มีการเข้าถึงย่อมบั่นทอนวัตถุประสงค์ของอายุความ ศาลจึงพัฒนาหลัก Single Publication Rule ขึ้นเพื่อกำหนดให้การเผยแพร่เนื้อหาที่มีสาระสำคัญเดียวกันก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีเพียงครั้งเดียวและเริ่มนับอายุความจากการเผยแพร่ครั้งแรก เว้นแต่การเผยแพร่ในภายหลังจะมีลักษณะเป็นการเผยแพร่ใหม่ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการสร้างดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

สำหรับประเทศไทย แนวคำพิพากษาของศาลวินิจฉัยว่าการหมิ่นประมาทในบางกรณีมีลักษณะเป็นความผิดต่อเนื่อง ทำให้อายุความยังไม่เริ่มนับตราบใดที่ข้อความยังคงถูกเผยแพร่หรือยังไม่ถูกลบออก ซึ่งให้ผลในลักษณะใกล้เคียงกับ Multiple Publication Rule และอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะของการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ กฎหมายไทยกำหนดให้การหมิ่นประมาทเป็นทั้งความรับผิดทางแพ่งและความผิดทางอาญา ทำให้การกำหนดอายุความมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น แม้ว่ากฎหมายหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกามีเฉพาะความรับผิดทางแพ่ง แต่หลักการเกี่ยวกับการกำหนดอายุความและการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงสามารถนำมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้กับความรับผิดทั้งสองลักษณะของกฎหมายไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

บทความวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาการกำหนดจุดเริ่มต้นของอายุความสำหรับความรับผิดฐานหมิ่นประมาทบนสื่อออนไลน์ โดยในส่วนที่สองจะอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียง ส่วนที่สามและส่วนที่สี่จะศึกษาพัฒนาการและการปรับใช้หลัก Single Publication Rule ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา แล้วจึงวิเคราะห์หลักเกณฑ์การนับอายุความของความรับผิดฐานหมิ่นประมาททั้งทางแพ่งและทางอาญาตามกฎหมายไทย และเสนอแนวทางพัฒนากฎหมายไทยโดยอาศัยบทเรียนและข้อถกเถียงจากกฎหมายต่างประเทศ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นให้เหมาะสมกับลักษณะของการสื่อสารในยุคดิจิทัล

1.1 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การกำหนดอายุความของความรับผิดฐานหมิ่นประมาทที่กระทำผ่านสื่อออนไลน์ โดยวิเคราะห์แนวคิด หลักกฎหมาย และคำพิพากษาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายไทยในการนำหลัก Single Publication Rule มาปรับใช้ให้เกิดความสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาบทบัญญัติกฎหมาย ตำราทางวิชาการ บทความวิจัย คำพิพากษาศาล และเอกสารที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายไทยเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีหมิ่นประมาทบนสื่อออนไลน์

2. การสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียง

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ (sine qua non) ของสังคมประชาธิปไตย และได้รับการรับรองในตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งสหภาพยุโรป[1] โดยในทางกฎหมายและปรัชญาการเมืองแบบเสรีนิยม เหตุผลสำคัญที่ใช้สนับสนุนการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การส่งเสริมการแสวงหาความจริง การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการพัฒนาความเป็นปัจเจกที่มีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ Mill เห็นว่าการแสวงหาความจริงเกิดขึ้นได้ดีที่สุดผ่านการแข่งขันของความคิดเห็นใน “ตลาดแห่งความคิด” (marketplace of ideas)[2] ขณะที่ Meiklejohn เห็นว่าการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ เนื่องจากเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ[3] และ Baker มองว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาตนเองและความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล (self-fulfilment or autonomy) โดยเปิดโอกาสให้บุคคลรับรู้และพิจารณาข้อคิดเห็นหรือมุมมองที่หลากหลายเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจและกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างอิสระ[4]

ในส่วนของกฎหมายหมิ่นประมาท เหตุผลพื้นฐานคือการคุ้มครองชื่อเสียง (reputation)[5] ของบุคคล ซึ่งถือเป็นคุณค่าพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยชื่อเสียงมิได้เป็นเพียงภาพลักษณ์ภายนอก แต่เป็นปัจจัยที่กำหนดอัตลักษณ์และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคม เนื่องจากบุคคลต้องอาศัยความเชื่อถือและการยอมรับจากผู้อื่นในการประกอบอาชีพ การทำธุรกรรม การสร้างความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในสังคม ดังนั้น ชื่อเสียงในฐานะวัตถุแห่งการคุ้มครองของกฎหมายหมิ่นประมาทจึงเป็นสิ่งสร้างทางสังคม (societal construct) ที่เชื่อมโยงปัจเจกบุคคลเข้ากับสังคม และเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตที่ดี[6] ทั้งนี้ Post อธิบายว่าการหมิ่นประมาทเป็นละเมิดที่มีลักษณะทางสังคมโดยแก่นแท้ โดยกฎหมายมิได้มุ่งคุ้มครองเพียงความรู้สึกส่วนบุคคลของผู้เสียหาย หากแต่คุ้มครอง

---

[1] Universal Declaration of Human Rights, Article 19; The European Convention on Human Rights, Article 10; The Charter of Fundamental Rights of the European Union, Article 11; International Covenant on Civil and Political Rights, Article 19.

[2] John Stuart Mill, *On Liberty* (London: Longman, Roberts & Green, 1869; originally published 1859).

[3] Alexander Meiklejohn, *Political Freedom* (New York: Harper & Brothers, 1960), 25–26.

[4] C. Edwin Baker, *Human Liberty and Freedom of Speech* (New York: Oxford University Press, 1989), 96.

[5] Oxford English Dictionary ให้ความหมายของชื่อเสียงว่าเป็นความคิดเห็นหรือการประเมินโดยทั่วไปที่สังคมมีต่ออุปนิสัย คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติอื่นของบุคคล ตลอดจนระดับของการยกย่องนับถือที่บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้รับจากสังคม (The general opinion or estimate of a person’s character or other qualities; the relative esteem in which a person or thing is held.)

[6] D. J. Solove, *The Future of Reputation* (New Haven, CT: Yale University Press, 2007), 30–31.

ชื่อเสียงในฐานะความน่าเชื่อถือ (credibility) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม โดยชื่อเสียงมีคุณค่าในฐานะเกียรติยศ (honour) ทรัพย์สินที่มีคุณค่า (valuable property) และองค์ประกอบของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ด้วยเหตุนี้ การคุ้มครองชื่อเสียงจึงมิได้มีความสำคัญเฉพาะต่อปัจเจกบุคคล แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพราะช่วยธำรงไว้ซึ่งความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ และความสัมพันธ์ทางสังคมอันจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน[7]

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กฎหมายหมิ่นประมาทมีวัตถุประสงค์ในการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล โดยเฉพาะการป้องกันมิให้มาตรการคุ้มครองชื่อเสียงก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้ง (chilling effect)[8] ต่อการอภิปรายในประเด็นสาธารณะหรือประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม ด้วยเหตุนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงให้ความสำคัญกับหลักความได้สัดส่วน (principle of proportionality) โดยพิจารณาว่าการจำกัดเสรีภาพมีความเหมาะสมและจำเป็นเพียงใด และต้องจำกัดสิทธิเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย[9]

ประเด็นเรื่องอายุความในกฎหมายหมิ่นประมาทก็เป็นหนึ่งในมาตรการที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปนำมาตรวจสอบตามหลักความได้สัดส่วน ดังปรากฏในคดี *Times Newspapers Ltd v United Kingdom*[10] ซึ่งศาลต้องวินิจฉัยว่าหลัก Multiple Publication Rule เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ได้สัดส่วนหรือไม่ ภายใต้หลักดังกล่าว การเผยแพร่ข้อความหมิ่นประมาทแต่ละครั้งถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ที่ก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีและอายุความใหม่ ดังนั้น ทุกครั้งที่มีการเข้าถึงหรืออ่านข้อความหมิ่นประมาทจึงอาจก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องขึ้นอีกครั้ง ปัญหาดังกล่าวยิ่งเด่นชัดในสภาพแวดล้อมออนไลน์ เนื่องจากข้อมูลสามารถถูกจัดเก็บไว้ในคลังข้อมูลดิจิทัลและเข้าถึงได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ส่งผลให้เนื้อหาที่เผยแพร่เมื่อหลายปีก่อนยังอาจถูกนำมาฟ้องร้องได้อีก อันก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความรับผิดที่ไม่มีกำหนดสิ้นสุด[11] ผู้เขียน ผู้สื่อข่าว หรือผู้เผยแพร่อาจต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทางกฎหมายเป็นเวลานาน ทั้งที่เมื่อเวลาผ่านไปอาจไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงหรือแสดงว่าตนได้ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพได้อีก ความเสี่ยงดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้ง (chilling effect) ทำให้ผู้เผยแพร่

---

[7] Robert C. Post, "The Social Foundations of Defamation Law: Reputation and the Constitution," *California Law Review* 74 (1986): 691.

[8] chilling effect หมายถึง ภาวะที่บุคคลเลือกที่จะงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง (self-censorship) เนื่องจากความหวาดกลัวต่อผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น

[9] *Sunday Times v. the United Kingdom*, no. 6538/74, 26 April 1979, para. 6; *Animal Defenders International v. the United Kingdom*, no. 48876/08, 22 April 2013, para. 108; *Von Hannover v. Germany (No. 2)*, nos. 40660/08 and 60641/08, paras. 104–107.

[10] *Times Newspapers Ltd v. United Kingdom*, ECHR 10 March 2009, [2009] EMLR 14.

[11] ในคดี *Times Newspapers Ltd v. United Kingdom* ผู้ร้องโต้แย้งว่า การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเพียงพอจำเป็นต้องอาศัยหลัก Single Publication Rule เนื่องจากแนวทางอื่นใดล้วนก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้ง (chilling effect) อย่างรุนแรงจนทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง ขณะที่รัฐบาลอังกฤษโต้แย้งว่า หลัก Multiple Publication Rule เป็นมาตรการที่สามารถยอมรับได้และเป็นการจำกัดสิทธิที่ได้สัดส่วน

หลีกเลี่ยงการนำเสนอประเด็นที่อาจก่อให้เกิดข้อพิพาท และส่งผลกระทบต่อการอภิปรายในประเด็นสาธารณะ ด้วยเหตุนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงเห็นว่า การดำเนินคดีหมิ่นประมาทภายหลังจากการเผยแพร่เป็นเวลานานอาจเป็นการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน เว้นแต่จะมีเหตุพิเศษที่สามารถอธิบายความล่าช้าในการฟ้องคดีได้

แม้ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปในคดีดังกล่าวจะยังคงยอมรับหลัก Multiple Publication Rule แต่ก็เป็นไปตามข้อเท็จจริงเฉพาะของคดีที่การฟ้องร้องเกิดขึ้นหลังครบกำหนดหนึ่งปีนับแต่การเผยแพร่ครั้งแรกเพียงไม่กี่สัปดาห์ จึงยังไม่ก่อให้เกิดภาระเพิ่มเติมอย่างมีนัยสำคัญแก่จำเลย และยังไม่ถือเป็นการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน อย่างไรก็ตาม ศาลได้แสดงไว้อย่างชัดเจนว่า หากการฟ้องร้องเกิดขึ้นภายหลังจากการเผยแพร่เป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่านี้ ย่อมอาจก่อให้เกิดการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ได้สัดส่วนได้[12] ดังนั้น คำพิพากษาดังกล่าวจึงมิใช่การรับรองหลัก Multiple Publication Rule โดยปราศจากเงื่อนไข หากแต่สะท้อนข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญว่าศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะยังยอมรับการฟ้องคดีหมิ่นประมาทที่เริ่มต้นขึ้นหลายปีหลังจากการเผยแพร่เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตครั้งแรกหรือไม่

ประเด็นดังกล่าวได้รับการสรุปไว้อย่างชัดเจนใน Principle 8 (Limitation and Reasonable Dispatch) ที่นำเสนอหลักการ International Defamation Principles โดยองค์การ ARTICLE 19[13] ซึ่งกำหนดว่า โดยหลักแล้วอายุความฟ้องคดีหมิ่นประมาทไม่ควรเกิน 1 ปีนับแต่วันที่มีการเผยแพร่ เว้นแต่จะมีพฤติการณ์พิเศษ นอกจากนี้ การดำเนินกระบวนพิจารณาควรเป็นไปโดยรวดเร็วตามสมควร เพื่อลดผลกระทบของความล่าช้าต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เร่งรัดจนกระทบสิทธิของจำเลยในการจัดเตรียมและนำเสนอข้อต่อสู้ได้อย่างเพียงพอ[14]

สำหรับประเด็นที่มีความสำคัญต่อการกำหนดอายุความนั้น Principle 8(d) ได้รับรองหลัก Single Publication Rule ไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดว่า หากเนื้อหาถูกเผยแพร่ซ้ำในรูปแบบ สถานที่ และสาระสำคัญที่เหมือนเดิมหรือใกล้เคียงกันอย่างมีนัยสำคัญ อายุความให้เริ่มนับจากการเผยแพร่ครั้งแรกเท่านั้น และผู้เสียหายควรมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้เพียงครั้งเดียว ทั้งนี้ อาจรวมความเสียหายที่เกิดขึ้นในหลายเขตอำนาจศาลไว้ในคดีเดียวได้หากเหมาะสม อย่างไรก็ตาม หลักดังกล่าวใช้เฉพาะกรณีที่การเผยแพร่ซ้ำกระทำ

---

[12] *Times Newspapers Ltd v. United Kingdom*, ECHR, 10 March 2009, [2009] EMLR 14, para 48 ("...libel proceedings brought against a newspaper after a significant lapse of time may well, in the absence of exceptional circumstances, give rise to a disproportionate interference with press freedom under Article 10.").

[13] ARTICLE 19 เป็นองค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1987 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยชื่อขององค์การมาจากข้อ 19 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งรับรองสิทธิดังกล่าว องค์การ ARTICLE 19 จึงมีบทบาทในการผลักดันและสนับสนุนการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะ ทั้งในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ (https://www.article19.org/).

[14] ARTICLE 19, *Defining Defamation: Principles on Freedom of Expression and Protection of Reputation* (London: ARTICLE 19, 2017), 18–19.

โดยผู้เผยแพร่รายเดิม เนื้อหามีสาระสำคัญเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มุ่งสู่ผู้รับสารกลุ่มเดียวกันเป็นสำคัญ และเผยแพร่ผ่านรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน จึงเป็นการปฏิเสธหลัก Multiple Publication Rule ที่ถือว่าการเข้าถึงหรือการอ่านแต่ละครั้งก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่[15]

แนวทางดังกล่าวสะท้อนลักษณะของการสื่อสารในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตทำได้โดยง่าย และในทางปฏิบัติ เนื้อหาออนไลน์หรือบนสื่อสังคมออนไลน์มักได้รับการเข้าถึงหรือรับชมมากที่สุดภายในช่วงไม่กี่วันแรกหลังการเผยแพร่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ความเสียหายต่อชื่อเสียงมีแนวโน้มเกิดขึ้นมากที่สุดเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ หลัก Single Publication Rule จึงสอดคล้องกับลักษณะของการสื่อสารในยุคออนไลน์มากกว่า เนื่องจากช่วยป้องกันการนำข้อพิพาทเกี่ยวกับเนื้อหาที่เผยแพร่มาเป็นเวลานานกลับมาฟ้องร้องใหม่ ทั้งที่ในทางปฏิบัติเนื้อหาดังกล่าวอาจมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงอีกต่อไป อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงที่ผู้เผยแพร่จะต้องเผชิญกับความรับผิดอย่างไม่มีกำหนด ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงยับยั้งต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายในประเด็นสาธารณะ หลักการดังกล่าวจึงเป็นกลไกที่สร้างดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยกำหนดระยะเวลาอายุความที่ชัดเจนและสมเหตุสมผล และไม่ปล่อยให้ความรับผิดจากการเผยแพร่ข้อมูลดำรงอยู่โดยไม่มีขอบเขต

3. พัฒนาการและการปรับใช้หลัก Single Publication Rule ในประเทศอังกฤษ

เนื้อหาในส่วนนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการและแนวคิดทางกฎหมายที่นำไปสู่การปฏิรูปกฎหมายหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษ โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนผ่านจากหลัก Multiple Publication Rule ไปสู่การตรา Defamation Act 2013 มาตรา 8 ซึ่งได้รับรองหลัก Single Publication Rule

3.1 การเปลี่ยนแปลงจากหลัก Multiple Publication Rule ไปสู่หลัก Single Publication Rule

ภายใต้กฎหมายหมิ่นประมาทของอังกฤษ “การเผยแพร่” (publication) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความรับผิด โดยหมายถึงการที่บุคคลภายนอกอย่างน้อยหนึ่งคนซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวถึงในข้อความได้รับรู้และเข้าใจข้อความหมิ่นประมาทนั้น นอกจากนี้ ตามหลัก Multiple Publication Rule “การเผยแพร่ซ้ำ” (republication) ในแต่ละครั้งยังถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ที่มีสถานะเป็นอิสระจากการเผยแพร่ครั้งก่อน การเผยแพร่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้รับสารได้รับและเข้าใจข้อความ ดังนั้น การแจกจ่ายหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ การส่งต่ออีเมล หรือการเข้าถึงหน้าเว็บไซต์แต่ละครั้ง จึงอาจถือเป็นการเผยแพร่แยกต่างหากในทางกฎหมาย ส่งผลให้อายุความเริ่มนับใหม่จากการเผยแพร่ซ้ำแต่ละครั้ง มิใช่จากวันที่มี

[15] Ibid.

การเผยแพร่ครั้งแรก ทำให้ผู้เสียหายยังสามารถฟ้องร้องได้แม้เวลาจะผ่านไปเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะกรณีข้อมูลที่ยังคงสามารถเข้าถึงได้ในสื่อออนไลน์หรือคลังข้อมูลดิจิทัล[16]

หลัก Multiple Publication Rule ได้รับการวางรากฐานจากคดี *Duke of Brunswick v Harmer* (1849) ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทความหมิ่นประมาทที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ *The Weekly Dispatch* มาแล้วเป็นเวลา 17 ปี แม้อายุความจากการเผยแพร่ครั้งแรกจะล่วงพ้นไปแล้ว แต่ผู้ฟ้องคดีได้ให้คนรับใช้ไปขอรับสำเนาหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวจากผู้จัดจำหน่ายและคลังเอกสารของหอสมุดแห่งชาติอังกฤษ ศาลวินิจฉัยว่าการส่งมอบสำเนาดังกล่าวถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ (republication) ส่งผลให้อายุความเริ่มนับใหม่อีกครั้ง และผู้เสียหายยังสามารถดำเนินคดีหมิ่นประมาทได้ แม้จะผ่านพ้นระยะเวลาจากการเผยแพร่ครั้งแรกมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม[17]

หลัก Multiple Publication Rule ได้รับการนำมาปรับใช้กับการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเป็นครั้งแรกในคดี *Godfrey v Demon Internet Ltd* (1999) โดยศาลวินิจฉัยว่าทุกครั้งที่ข้อความหมิ่นประมาทถูกส่งจากเซิร์ฟเวอร์ไปยังผู้ใช้งาน ย่อมถือเป็นการเผยแพร่ต่อผู้รับสารแต่ละราย[18] คำวินิจฉัยดังกล่าวจึงยืนยันว่าหลัก Multiple Publication Rule สามารถใช้บังคับกับสื่อออนไลน์ได้เช่นเดียวกับสื่อดั้งเดิม ต่อมาในคดี *Berezovsky v Michaels* (2000) ศาลได้ขยายแนวคิดดังกล่าวโดยวินิจฉัยว่า การเผยแพร่ไม่จำเป็นต้องเกิดจากการส่งข้อมูลไปยังผู้รับโดยตรง หากข้อมูลถูกทำให้พร้อมสำหรับการเข้าถึงหรือดาวน์โหลดก็เพียงพอที่จะถือว่าเกิดการเผยแพร่แล้ว[19] แนวทางดังกล่าวได้รับการยืนยันอีกครั้งในคดี *Loutchansky v Times Newspapers* (2002) ซึ่งศาลอุทธรณ์ได้นำหลักจากคดี *Duke of Brunswick v Harmer* มาปรับใช้กับสื่อออนไลน์ โดยวินิจฉัยว่าการเข้าถึงหรือเรียกดูบทความจากคลังข้อมูลออนไลน์ในแต่ละครั้งถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ ส่งผลให้อายุความเริ่มนับใหม่ทุกครั้งที่มีการเข้าถึงข้อมูลนั้น[20]

ผลจากแนวคำพิพากษาดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสำคัญต่อผู้ให้บริการคลังข้อมูล (archives) เนื่องจากการนำบทความหรือเอกสารที่จัดเก็บไว้มาเปิดให้บุคคลอื่นเข้าถึงในแต่ละครั้ง อาจถือเป็นการเผยแพร่ใหม่และส่งผลให้อายุความเริ่มนับใหม่อีกครั้ง เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับสื่อออนไลน์ การเข้าถึงหรือเรียกดูหน้าเว็บไซต์แต่ละครั้งย่อมอาจถือเป็นการเผยแพร่แยกต่างหาก ก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่และอายุความใหม่ในแต่ละครั้งด้วย ผลคือ ผู้เผยแพร่ข้อมูลอาจต้องเผชิญความรับผิดจากเนื้อหาหมิ่นประมาทที่ยังคงปรากฏอยู่ในคลังข้อมูลออนไลน์ของตน แม้จะผ่านพ้นระยะเวลานานนับจากการเผยแพร่ครั้งแรก หรือแม้จะเคยมีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการเผยแพร่ดังกล่าวมาแล้วก็ตาม[21]

---

[16] Ursula Connolly, "Multiple Publication and Online Defamation – Recent Reforms in Ireland and the United Kingdom," *Masaryk University Journal of Law and Technology* 6, no. 1 (2012): 35, 36.

[17] *Duke of Brunswick v Harmer* [1849] 14 QB 185.

[18] *Godfrey v Demon Internet Ltd* [2001] QB 201, 208-209.

[19] *Berezovsky v Michaels* [2000] 1 WLR 1004.

[20] *Loutchansky v Times Newspapers Ltd (No 2)* [2002] EMLR 14, 263-268.

[21] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule* (Consultation Paper CP20/09, 2009), 8.

ด้วยเหตุนี้ หลัก Multiple Publication Rule จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการบั่นทอนวัตถุประสงค์พื้นฐานของกฎหมายอายุความ และก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ดูแลคลังข้อมูลหรือผู้เผยแพร่ข้อมูลออนไลน์อย่างมาก เนื่องจากอาจตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีกำหนดตราบเท่าที่ข้อมูลยังคงสามารถเข้าถึงได้ ทั้งที่กฎหมายอายุความมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อพิพาทถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และเพื่อให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟ้องคดีหมิ่นประมาทภายหลังจากการเผยแพร่ครั้งแรกเป็นเวลานานอาจก่อให้เกิดปัญหาในการรวบรวมและนำเสนอพยานหลักฐาน เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องอาจไม่สามารถติดตามตัวได้ บันทึกข้อมูลอาจสูญหายหรือถูกทำลาย และความทรงจำของพยานอาจเลือนรางไปตามกาลเวลา ส่งผลให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี และอาจกระทบต่อหลักการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมได้[22]

คำพิพากษาในคดี Loutchansky v Times Newspapers ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าไม่ได้คำนึงถึงข้อพิจารณาเชิงนโยบายสาธารณะอย่างเพียงพอ เนื่องจากการยอมรับหลัก Multiple Publication Rule เปิดโอกาสให้ผู้เผยแพร่ถูกฟ้องร้องได้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่มีกำหนดตราบเท่าที่เนื้อหายังคงสามารถเข้าถึงได้ โดยเฉพาะในบริบทของอินเทอร์เน็ตซึ่งข้อมูลในคลังออนไลน์สามารถถูกเรียกดูได้ตลอดเวลา ปัญหาดังกล่าวจึงกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายในเวลาต่อมา[23]

ในปี ค.ศ. 2009 กระทรวงยุติธรรมของอังกฤษได้จัดทำเอกสารปรึกษาหารือเพื่อทบทวนความเหมาะสมของหลักการดังกล่าว โดยประเด็นสำคัญคือการพิจารณาว่าควรนำหลัก Single Publication Rule มาใช้แทนหรือไม่[24] รวมถึงประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความ เช่น การเริ่มนับระยะเวลาจากวันที่เผยแพร่หรือวันที่ผู้เสียหายทราบถึงความเสียหาย ระยะเวลาของอายุความ อำนาจศาลในการขยายอายุความ และการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสูงสุดในการฟ้องคดี[25]

---

[22] Law Commission, *Defamation and the Internet: A Preliminary Investigation* (Com No 2, 2002), 22–24.

[23] การศึกษาขอบเขตเบื้องต้นของ Law Commission ในปี 2002 เรื่อง Defamation and the Internet ได้รับข้อเสนอแนะจำนวนมากที่วิพากษ์วิจารณ์หลัก Multiple Publication Rule รายงานดังกล่าวได้เสนอทางเลือกในการปฏิรูปสองแนวทางหลัก ได้แก่ การจัดตั้งข้อยกเว้นเฉพาะสำหรับคลังข้อมูล (archive defence) เพื่อคุ้มครองผู้ดูแลคลังข้อมูล รวมถึงผู้เผยแพร่เดิม ไม่ให้ต้องรับผิดต่อบทความเก่าภายหลังจากที่อายุความเดิมสิ้นสุดลง หรืออีกทางเลือกหนึ่งคือการยกเลิกหลัก Multiple Publication Rule โดยสิ้นเชิง และแทนที่ด้วยหลัก Single Publication Rule ตามแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม รายงานมิได้เลือกแนวทางใดโดยทันที โดยระบุว่ายังต้องมีการศึกษาต่อไปเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจเชิงนโยบาย

[24] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule* (Consultation Paper CP20/09, 2009).

[25] นอกจากนี้ประเด็นปลีกย่อยอื่น ๆ เช่น Single Publication Rule ควรใช้กับการดำเนินคดีหมิ่นประมาททุกประเภทไม่เฉพาะบริบทออนไลน์ หรือประเด็นข้อเสนอให้มีหน้าที่ติดประกาศ (notice) บนคลังข้อมูลเมื่อมีการแจ้งว่ามีการดำเนินคดีหมิ่นประมาท ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เพราะอาจกระทบเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมโดยผู้ฟ้องคดี หรือประเด็นหน้าที่ลบหรือแก้ไขเนื้อหาในรูปแบบอื่นที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้เผยแพร่รายเดียวกัน หากมีคำพิพากษาให้จำเลยแพ้คดี ซึ่งบางส่วนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย เนื่องจากศาลสามารถออกคำสั่งห้ามเผยแพร่ได้อยู่แล้ว และบางส่วนคัดค้านโดยเห็นว่าการบังคับให้แก้ไขเนื้อหาจะบิดเบือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ของการเผยแพร่ สนใจเพิ่มเติมโปรดดู Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule: Response to Consultation* (Cm 7820, CP(R) 20/09, 2010).

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปกฎหมายคือการกำหนดจุดเริ่มต้นของอายุความว่าจะให้นับจากวันที่มีการเผยแพร่ (date of publication) หรือวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง (date of knowledge) แม้แนวทางหลังจะเอื้อต่อการคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่า เนื่องจากอายุความจะยังไม่เริ่มนับจนกว่าผู้เสียหายจะทราบหรือควรทราบถึงการหมิ่นประมาทโดยสมควร แต่ก็อาจส่งผลให้จำเผชิญกับความเสี่ยงทางกฎหมายเป็นระยะเวลาที่ยาวนานและไม่แน่นอน ตลอดจนก่อให้เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการพิสูจน์วันที่ผู้เสียหายรับรู้ข้อเท็จจริง[26]

สำหรับระยะเวลาของอายุความ มีข้อเสนอหลายแนวทาง ตั้งแต่การคงอายุความหนึ่งปีตามกฎหมายเดิม ไปจนถึงข้อเสนอของ Law Commission ในปี ค.ศ. 2002 ที่ให้กำหนดอายุความสามปีนับจากวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง พร้อมกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสูงสุด (long-stop period) สิบปีนับจากวันที่เผยแพร่ แม้แนวทางดังกล่าวจะช่วยป้องกันไม่ให้จำเลยต้องรับผิดอย่างไม่มีกำหนด แต่ก็ยังเปิดช่องให้มีการฟ้องคดีได้เป็นระยะเวลายาวนาน[27] อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอังกฤษเห็นว่า หากมีการนำหลัก Single Publication Rule มาใช้แล้ว ก็ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะขยายอายุความให้ยาวเกินกว่าระยะเวลาหนึ่งปีตามระบบเดิม[28]

นอกจากนี้ หากยังคงใช้แนวทางการนับอายุความจากวันที่มีการเผยแพร่ควบคู่กับหลัก Single Publication Rule ก็มีเหตุผลรองรับให้ศาลยังคงมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ฟ้องคดีภายหลังพ้นกำหนดอายุความได้ในกรณีพิเศษ อำนาจดังกล่าวอาจช่วยบรรเทาปัญหาที่ผู้เสียหายไม่อาจทราบถึงข้อความหมิ่นประมาทได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และป้องกันมิให้ถูกตัดสิทธิในการฟ้องคดีก่อนมีโอกาสรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หากกำหนดให้อายุความเริ่มนับจากวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง หรือยังคงใช้หลัก Multiple Publication Rule อยู่แล้ว การคงอำนาจดุลพินิจในการขยายระยะเวลาอายุความอาจไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากยิ่งเพิ่มความไม่แน่นอนทางกฎหมาย และทำให้จำเลยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากยิ่งขึ้น

---

[26] คณะกรรมาธิการกฎหมายแห่งออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา เลือกแนวทางที่แตกต่างจากอังกฤษ โดยเสนอแนะให้อายุความจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่โจทก์ได้ค้นพบ หรือควรจะได้ค้นพบการเผยแพร่ดังกล่าวอย่างสมเหตุสมผล Law Commission of Ontario, *Defamation Law in the Internet Age: Final Report* (Toronto: Law Commission of Ontario, 2020), 49.

[27] Law Commission ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในรายงาน Defamation and the Internet ปี ค.ศ. 2002 ว่า แม้ระยะเวลาสิ้นสุดสูงสุดจะสอดคล้องกับหลัก Single Publication Rule เป็นอย่างดี แต่กลับไม่มีประสิทธิผลเมื่อใช้ร่วมกับหลัก Multiple Publication Rule เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับใหม่ทุกครั้งที่มีการดาวน์โหลดเนื้อหา นอกจากนี้ ระยะเวลาสิ้นสุดสูงสุดย่อมไม่มีความเกี่ยวข้องในกรณีที่ใช้แนวทางนับระยะเวลาจากวันที่เผยแพร่ตั้งแต่แรก

[28] ระยะเวลาการฟ้องคดีหมิ่นประมาทถูกปรับลดลงสองครั้งในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยลดจากหกปีเหลือสามปีในปี ค.ศ. 1985 และลดจากสามปีเหลือหนึ่งปีตาม Defamation Act 1996 การลดระยะเวลาครั้งหลังเป็นไปตามข้อเสนอของคณะกรรมการ Lord Justice Neill ซึ่งเห็นว่าการเรียกร้องเพื่อคุ้มครองชื่อเสียงควรดำเนินการอย่างรวดเร็วและจริงจัง เนื่องจากสื่อมวลชนส่วนใหญ่นำเสนอข้อมูลที่มีลักษณะชั่วคราวและเมื่อเวลาผ่านไป ความทรงจำของพยานย่อมเลือนหาย แหล่งข่าวอาจกระจัดกระจายหรือไม่สามารถติดตามตัวได้ และบันทึกหรือเอกสารประกอบต่าง ๆ อาจถูกทำลายไปแล้ว

รายงานการประเมินผลกระทบ (Impact Assessment) ที่จัดทำควบคู่กับการเปิดรับฟังความคิดเห็นได้ชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญในเชิงเศรษฐศาสตร์ของหลัก Multiple Publication Rule ว่า การถือให้การเข้าถึงหน้าเว็บไซต์แต่ละครั้งเป็นการเผยแพร่ใหม่และก่อให้เกิดอายุความใหม่ ส่งผลให้ผู้เผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ต้องเผชิญกับความรับผิดที่ไม่สิ้นสุด (indefinite liability) ความเสี่ยงดังกล่าวอาจทำให้ผู้เผยแพร่เลือกที่จะไม่นำบทความหรือข้อมูลที่อาจมีข้อพิพาทเก็บรักษาไว้ในคลังข้อมูลออนไลน์ อันเป็นลักษณะของความล้มเหลวของกลไกตลาด (market failure) ที่ก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคม ทั้งในรูปของผลกระทบเชิงยับยั้งต่อการเผยแพร่ข้อมูล (chilling effect) และภาระที่เพิ่มขึ้นต่อระบบยุติธรรม จากการประเมินทางเลือกเชิงนโยบาย รายงานได้เสนอแนวทางปฏิรูปสามรูปแบบ ได้แก่[29]

(1) การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้โดยคงอายุความเดิมไว้

(2) การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ควบคู่กับการกำหนดให้อายุความหนึ่งปีเริ่มนับจากวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง (date of knowledge) และ

(3) การแก้ไขกฎหมายเพื่อจำกัดการฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อมูลในคลังออนไลน์เมื่อพ้นกำหนดอายุความหนึ่งปี เว้นแต่ผู้เผยแพร่จะปฏิเสธการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำชี้แจงตามคำร้องขอของผู้เสียหาย

รายงานเห็นว่าทุกทางเลือกที่ตั้งอยู่บนหลัก Single Publication Rule มีประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ การลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางกฎหมายของผู้เผยแพร่ ลดภาระในการจัดการความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง ลดจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และลดผลกระทบเชิงยับยั้งต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ดังกล่าวย่อมมาพร้อมกับข้อจำกัดด้านสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องร้องเกี่ยวกับเนื้อหาที่ถูกเข้าถึงหรือเผยแพร่ซ้ำภายหลังพ้นระยะเวลาเริ่มต้น ดังนั้น ความแตกต่างที่สำคัญของแต่ละทางเลือกจึงอยู่ที่มาตรการที่ใช้เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อผู้เสียหายเป็นสำคัญ ดังจะได้แสดงในตารางนี้

[29] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule* (Consultation Paper CP20/09, 2009), Impact Assessment, 31–40.

ตารางแสดงข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกในการแก้ปัญหาการกำหนดอายุความคดีหมิ่นประมาทตามหลัก Multiple Publication Rule

ทางเลือก	ข้อดี	ข้อเสีย
(1) การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้โดยคงอายุความเดิมไว้	สามารถขจัดปัญหาความรับผิดที่ไม่มีกำหนด สร้างความแน่นอนทางกฎหมายแก่ผู้เผยแพร่ ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ลดภาระต่อระบบยุติธรรม และลดผลกระทบเชิงยับยั้งต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	แนวทางดังกล่าวย่อมลดโอกาสในการได้รับการเยียวยาของผู้เสียหายในกรณีที่เพิ่งทราบถึงเนื้อหาหมิ่นประมาทภายหลังพ้นกำหนดอายุความแล้ว
(2) การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ควบคู่กับการกำหนดให้อายุความหนึ่งปีเริ่มนับจากวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง (date of knowledge)	ยังคงให้ประโยชน์ในด้านการลดปัญหาความรับผิดที่ไม่สิ้นสุดเช่นเดียวกับทางเลือกแรก แต่เพิ่มความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายมากขึ้น เนื่องจากไม่ถูกตัดสิทธิในการฟ้องคดีก่อนที่จะมีโอกาสรับรู้ถึงการเผยแพร่	แนวทางนี้ย่อมลดความแน่นอนทางกฎหมายของผู้เผยแพร่ และอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริงเมื่อใด
(3) การแก้ไขกฎหมาย Defamation เพื่อจำกัดการฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อมูลในคลังออนไลน์เมื่อพ้นกำหนดอายุความหนึ่งปี เว้นแต่ผู้เผยแพร่จะปฏิเสธการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำชี้แจงตามคำร้องขอของผู้เสียหาย	แนวทางนี้มุ่งจำกัดการฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อมูลในคลังออนไลน์ภายหลังพ้นกำหนดอายุความ แต่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายร้องขอให้มีการแนบคำชี้แจงหรือคำแถลงประกอบเนื้อหาที่จัดเก็บไว้ แนวทางนี้สามารถรักษาประโยชน์ส่วนใหญ่ของหลัก Single Publication Rule ได้ ขณะเดียวกันก็ยังเปิดช่องทางเยียวยาแก่ผู้เสียหายในระดับหนึ่ง	มาตรการดังกล่าวไม่อาจลบล้างความเสียหายต่อชื่อเสียงที่เกิดขึ้นแล้ว และยังผลักภาระให้ผู้เสียหายต้องดำเนินการร้องขอด้วยตนเอง

ในท้ายที่สุด ผลการรับฟังความคิดเห็นมีแนวโน้มสนับสนุนการนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ควบคู่กับการคงอายุความหนึ่งปีตามระบบเดิม และนำไปสู่การบัญญัติมาตรา 8 แห่ง Defamation Act 2013

3.2 หลัก Single Publication Rule ตาม Defamation Act 2013

Defamation Act 2013 มาตรา 8 ได้นำหลัก Single Publication Rule มาใช้โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความสำหรับการเผยแพร่ซ้ำของข้อความหมิ่นประมาทที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือมีสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้[30]

“(1) มาตรานี้ใช้บังคับเมื่อบุคคลหนึ่ง—(a) เผยแพร่ข้อความต่อสาธารณะ (“การเผยแพร่ครั้งแรก”) และ (b) ต่อมาได้เผยแพร่ (ไม่ว่าจะต่อสาธารณะหรือไม่ก็ตาม) ข้อความนั้น หรือข้อความที่มีสาระสำคัญเดียวกัน (substantially the same)

(2) ในวรรค (1) คำว่า “การเผยแพร่ต่อสาธารณะ” ให้หมายรวมถึงการเผยแพร่ต่อส่วนหนึ่งของสาธารณชน

(3) เพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรา 4A แห่ง Limitation Act 1980 (ระยะเวลาการฟ้องคดีหมิ่นประมาท ฯลฯ) ให้ถือว่าเหตุแห่งการฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อบุคคลดังกล่าวในส่วนของการเผยแพร่ครั้งหลัง เกิดขึ้นในวันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก

(4) มาตรานี้ไม่ใช้บังคับต่อการเผยแพร่ครั้งหลัง หากรูปแบบของการเผยแพร่ครั้งหลังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (materially different) จากรูปแบบของการเผยแพร่ครั้งแรก

(5) ในการพิจารณาว่ารูปแบบของการเผยแพร่ครั้งหลังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากรูปแบบของการเผยแพร่ครั้งแรกหรือไม่ ศาลอาจคำนึงถึง (รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ) ได้แก่—(a) ระดับความแตกต่างของข้อความ; (b) ขอบเขตของการเผยแพร่ครั้งหลัง

---

[30] Defamation Act, Section 8 (Single Publication Rule):

(1) This section applies if a person—(a) publishes a statement to the public (“the first publication”), and (b) subsequently publishes (whether or not to the public) that statement or a statement which is substantially the same.

(2) In subsection (1) “publication to the public” includes publication to a section of the public.

(3) For the purposes of section 4A of the Limitation Act 1980 (time limit for actions for defamation etc) any cause of action against the person for defamation in respect of the subsequent publication is to be treated as having accrued on the date of the first publication.

(4) This section does not apply in relation to the subsequent publication if the manner of that publication is materially different from the manner of the first publication.

(5) In determining whether the manner of a subsequent publication is materially different from the manner of the first publication, the matters to which the court may have regard include (amongst other matters)—(a) the level of prominence that a statement is given; (b) the extent of the subsequent publication.

(6) Where this section applies—(a) it does not affect the court’s discretion under section 32A of the Limitation Act 1980 (discretionary exclusion of time limit for actions for defamation etc), and (b) the reference in subsection (1)(a) of that section to the operation of section 4A of that Act is a reference to the operation of section 4A together with this section.’

(6) ในกรณีที่มาตรานี้ใช้บังคับ—(a) ไม่กระทบต่อดุลพินิจของศาลตามมาตรา 32A แห่ง Limitation Act 1980 (ดุลพินิจในการงดเว้นหรือขยายระยะเวลาคดีหมิ่นประมาท ฯลฯ) และ (b) ...”

Defamation Act 2013 มาตรา 8 กำหนดให้การเผยแพร่ซ้ำของข้อความหมิ่นประมาทที่เป็นข้อความเดียวกันหรือมีสาระสำคัญไม่แตกต่างจากการเผยแพร่ครั้งแรกโดยผู้เผยแพร่รายเดิม ไม่ก่อให้เกิดอายุความใหม่ โดยการฟ้องคดีจะต้องนับอายุความจากวันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรกเท่านั้น อันเป็นการรับรองหลัก Single Publication Rule อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม หลักดังกล่าวจะไม่ใช้บังคับหากการเผยแพร่ครั้งหลังมีลักษณะแตกต่างจากการเผยแพร่ครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งในการพิจารณาประเด็นนี้ ศาลอาจคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระดับความแตกต่างของเนื้อหาและขอบเขตการเผยแพร่ในแต่ละครั้ง ทั้งนี้ วัตถุประสงค์สำคัญของมาตรา 8 คือการป้องกันมิให้ผู้เผยแพร่ต้องเผชิญกับความรับผิดและการถูกฟ้องร้องซ้ำเกี่ยวกับเนื้อหาเดียวกันโดยไม่มีกำหนด

หลัก Single Publication Rule ตามมาตรา 8 ใช้บังคับเมื่อมีการเผยแพร่ข้อความเดิมหรือข้อความที่มีสาระสำคัญไม่แตกต่างจากการเผยแพร่ครั้งแรก โดยคำว่า “substantially the same” มีวัตถุประสงค์เพื่อครอบคลุมกรณีที่มีการแก้ไขข้อความเพียงเล็กน้อยแต่ยังคงสาระสำคัญเดิมไว้ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าการเผยแพร่ครั้งหลังมีสาระสำคัญเดียวกันหรือไม่เป็นเรื่องที่ศาลต้องวินิจฉัยเป็นรายกรณี เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดนิยามที่ตายตัวไว้[31] นอกจากนี้ การที่มาตรา 8 ใช้คำว่า “first publication” ยังสะท้อนแนวคิดว่าการเริ่มนับอายุความควรผูกกับการกระทำเชิงรุกของผู้เผยแพร่ในการนำเนื้อหาเข้าสู่สาธารณะ มากกว่าการเข้าถึงเนื้อหานั้นโดยผู้ใช้งานในภายหลัง ดังนั้น ในกรณีของการเผยแพร่ทางออนไลน์ วันเผยแพร่ครั้งแรกจึงควรหมายถึงวันที่เนื้อหาถูกอัปโหลดหรือถูกทำให้สามารถเข้าถึงได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มิใช่วันที่ผู้ใช้งานแต่ละรายเข้ามาเรียกดูหรือดาวน์โหลดข้อมูลดังกล่าว[32]

นอกจากนี้ มาตรา 8 กำหนดให้ต้องเป็นการ “เผยแพร่ต่อสาธารณะ” (publication to the public) เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดจากการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเพื่อป้องกันไม่ให้บทบัญญัตินี้ครอบคลุมการสื่อสารในวงจำกัดที่เกิดขึ้นก่อนการเผยแพร่ในวงกว้าง อย่างไรก็ดี วรรค (2) กำหนดว่าการเผยแพร่ต่อเพียง “ส่วนหนึ่งของสาธารณชน” ก็เพียงพอแล้ว ดังนั้น การเผยแพร่ต่อกลุ่มผู้รับสารจำนวนจำกัด เช่น ผู้ติดตามบล็อกเฉพาะกลุ่ม ยังคงอยู่ภายใต้บังคับของมาตรานี้[33] แนวทางดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงกฎหมาย โดยผู้เผยแพร่อาจเผยแพร่เนื้อหาต่อกลุ่มปิดก่อน รอให้อายุความพ้นกำหนด แล้วจึงนำเนื้อหาเดียวกันเผยแพร่ต่อสาธารณะในวงกว้างโดยอ้างว่าพ้นความรับผิดแล้ว ซึ่งเป็นผลที่มาตรา 8 มุ่งป้องกันมิให้เกิดขึ้น

---

[31] Defamation Act 2013, Explanatory Notes, Section 8, para 61.

[32] ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ใช้ในหลายรัฐของสหรัฐอเมริกา แนวคิดเดียวกันยังถูกนำไปใช้กับสื่อประเภทอื่นด้วย เช่น หนังสือฉบับพิมพ์ใหม่รอบเย็นถือว่าแตกต่างกับรอบเช้า กำหนดให้วันที่เผยแพร่ครั้งแรกคือวันที่ออกฉบับปกแข็ง และเป็นวันเผยแพร่ครั้งใหม่สำหรับฉบับปกอ่อน รวมถึงกรณี e-book ให้ถือวันที่แต่ละฉบับถูกทำให้สามารถดาวน์โหลดได้เป็นวันเผยแพร่ใหม่เช่นกัน (David Hooper et al., *The New Defamation Act 2013: What Difference Will It Really Make?* (London: The Society of Authors, 2013), 9).

[33] Defamation Act 2013, Explanatory Notes, Section 8, para 61.

ผลทางกฎหมายของมาตรา 8 คือ กำหนดให้อายุความสำหรับการเผยแพร่ครั้งหลังถือว่าเริ่มนับจากวันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก ส่งผลให้อายุความหนึ่งปีไม่เริ่มนับใหม่จากการที่เนื้อหายังคงถูกเข้าถึงหรือเผยแพร่ซ้ำในภายหลัง อย่างไรก็ตาม หลักดังกล่าวจะไม่ใช้บังคับหากการเผยแพร่ครั้งหลังมีลักษณะแตกต่างจากการเผยแพร่ครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญ (materially different) ตามวรรค (4)

ในการพิจารณาว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ วรรค (5) กำหนดให้ศาลคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระดับความแตกต่างของเนื้อหาและขอบเขตของการเผยแพร่ครั้งหลัง ตัวอย่างที่มักถูกยกขึ้นอธิบายคือ กรณีที่บทความเดิมถูกเผยแพร่ในตำแหน่งที่เข้าถึงได้ยาก แต่ภายหลังถูกนำขึ้นแสดงบนหน้าแรกของเว็บไซต์จนมีผู้เข้าถึงเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งอาจถือเป็นการเผยแพร่ที่มีลักษณะแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญได้[34] อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญของมาตรา 8 ยังคงอยู่ที่การตีความคำว่า “materially different” ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดข้อพิพาทในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การเพิ่มลิงก์เชื่อมโยงไปยังเนื้อหาในคลังข้อมูลจนทำให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น หรือการนำเนื้อหาเดิมกลับมาออกอากาศซ้ำ (repeat broadcast) จะถือเป็นเพียงการเผยแพร่ซ้ำของเนื้อหาเดิม หรือเป็นการเผยแพร่ใหม่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเพียงพอที่จะก่อให้อายุความเริ่มนับใหม่อีกครั้งหรือไม่ ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องอาศัยการวินิจฉัยของศาลเป็นรายกรณี[35]

ในทางกลับกัน หากมีการแก้ไขเนื้อหาจนทำให้ความหมายหรือบริบทของข้อความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ การเผยแพร่ดังกล่าวย่อมถือเป็นการเผยแพร่ใหม่และก่อให้เกิดอายุความใหม่ทันที อย่างไรก็ตาม มาตรา 8 มิได้ครอบคลุมกรณีที่มีการเผยแพร่โดยบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้เผยแพร่รายเดิม เนื่องจากบทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะการเผยแพร่ซ้ำโดยผู้เผยแพร่คนเดิมเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีที่บุคคลภายนอกนำเนื้อหาไปแก้ไขและเผยแพร่ต่อ การฟ้องร้องเกี่ยวกับการเผยแพร่ดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายในหนึ่งปีนับจากการเผยแพร่ครั้งแรกของบุคคลนั้น และผู้เผยแพร่ต้นทางจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อได้อนุญาตหรือมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ซ้ำดังกล่าว มิใช่ต่อการกระทำของบุคคลภายนอกที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน[36]

ยิ่งไปกว่านั้น การให้ความสำคัญกับบริบทของการเผยแพร่ตามวรรค (5) ถือเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากลักษณะของอินเทอร์เน็ตทำให้แม้ตัวเนื้อหาหมิ่นประมาทจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่บริบทแวดล้อมของเว็บไซต์อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่นการแสดงผลของระบบอัตโนมัติของแพลตฟอร์ม การเพิ่มความโดดเด่นของเนื้อหาจนทำให้จำนวนการเข้าถึงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจึงเป็นปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณา อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทความพิพาทในส่วนอื่นของเว็บไซต์ โดยเฉพาะลักษณะการประมวลผลของอัลกอริทึมในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ที่เจ้าของเนื้อหาไม่มีอำนาจควบคุมแบบบรรณาธิการ (Editorial Control) ไม่ควรถูกถือเป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (materially different) เนื่องจากอาจนำไปสู่ปัญหาเช่นเดียวกับหลัก Multiple Publication Rule ที่ทำให้การเริ่มนับอายุความเกิดขึ้นใหม่โดยไม่สิ้นสุด

---

[34] Defamation Act 2013, Explanatory Notes, Section 8, paras 62-63.

[35] David Hooper et al., *The New Defamation Act 2013: What Difference Will It Really Make?*, 9.

[36] Patrick Milmo and W. V. H. Rogers (eds.), *Gatley on Libel and Slander*, 11th ed. (London: Sweet & Maxwell, 2008), para. 6.38.

ในเชิงนโยบาย มีข้อเสนอให้แก้ไขมาตรา 8(5) โดยเพิ่มวรรค (c) ว่า การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในส่วนอื่นของเว็บไซต์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทความพิพาท ไม่ถือเป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ “ข้อเท็จจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของเว็บไซต์ในส่วนอื่นที่มิใช่บทความที่เป็นประเด็นพิพาทเพียงอย่างเดียวไม่ควรถูกถือว่าเป็นการเผยแพร่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ”[37] นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้ชัดเจนว่าการทำให้สิ่งพิมพ์ในรูปแบบกระดาษสามารถเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ต หรือในทางกลับกัน ไม่ควรถูกถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ เว้นแต่ขอบเขตการเข้าถึงในรูปแบบใหม่นั้นจะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ[38] อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอทั้งสองไม่ได้รับการนำไปใช้ โดยรัฐบาลเห็นว่าควรปล่อยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาการใช้เกณฑ์ดังกล่าวเป็นรายกรณี[39]

ทั้งนี้ วรรค (6) ได้รักษาอำนาจดุลพินิจของศาลตามมาตรา 32A แห่ง Limitation Act 1980 ในการอนุญาตให้ดำเนินคดีได้แม้พ้นกำหนดระยะเวลา 1 ปี หากเห็นว่าเป็นธรรมในพฤติการณ์แห่งคดี โดยเป็นดุลพินิจที่กว้างขวางและต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ทั้งหมดของคดี ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการบรรเทาความไม่เป็นธรรมที่อาจเกิดจากการใช้หลัก Single Publication Rule ทำให้แม้ผู้เสียหายจะพ้นกำหนดอายุความแล้วก็ยังอาจได้รับการเยียวยาได้[40]

คดีสำคัญคดีแรกที่นำมาตรา 8 มาใช้คือ *Deman v Associated Newspapers Ltd*[41] โดยโจทก์ได้ยื่นฟ้องหมิ่นประมาทในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2015 เกี่ยวกับบทความที่เผยแพร่ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2011 ในหนังสือพิมพ์ *Daily Mail* และบนเว็บไซต์ *Mail Online* แต่โจทก์ตั้งข้อเรียกร้องเฉพาะกรณีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการเผยแพร่ครั้งแรกประมาณ 4 ปี ศาลรับฟังพยานหลักฐานว่าบทความดังกล่าวยังคงสามารถเข้าถึงได้ในอังกฤษและเวลส์หลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2014 อย่างไรก็ตาม ศาลเห็นว่าการพิจารณาคดีหมิ่นประมาททางออนไลน์ต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 8 โดยไม่คำนึงว่าการเผยแพร่จะเกิดก่อนหรือหลังการมีผลใช้บังคับของกฎหมาย ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโดยอาศัยเหตุเรื่องอายุความ โดยวินิจฉัยว่าอายุความหนึ่งปีภายใต้หลัก Single Publication Rule ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2014

---

[37] Gavin Sutter, “Response to the Consultation by the Ministry of Justice on the Draft Defamation Bill,” *European Journal of Law and Technology* 3, no. 1 (2012): 2.

[38] Joint Committee on the Draft Defamation Bill, *Draft Defamation Bill* (HL Paper 203, HC 930-I, 2011), paras. 59, 71.

[39] Ministry of Justice, *The Government’s Response to the Report of the Joint Committee on the Draft Defamation Bill* (Cm 8295, 2012), paras. 52–53. (รัฐบาลกังวลว่าหากบัญญัติตัวอย่างเฉพาะเจาะจงไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับกรณีที่อาจถือว่าเป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอาจทำให้กฎหมายมีความซับซ้อนเกินไป และอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในกรณีที่ไม่ได้ระบุไว้ และเพราะไม่อาจกำหนดเกณฑ์รายกรณีอย่างครบถ้วนในบทบัญญัติได้ แนวทางการกำหนดเกณฑ์ทั่วไปแบบไม่กำหนดรายละเอียดเฉพาะกรณี (non-exhaustive list) จึงถูกมองว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสม).

[40] Defamation Act 2013, Explanatory Notes, Section 8, para 64.

[41] *Deman v Associated Newspapers Ltd* [2016] EWHC 2819 (QB).

หลัก Single Publication Rule ได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดในคดี *Hemming v Poulton*[42] โดยโจทก์เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ฟ้องนักข่าวเกี่ยวกับข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาท ซึ่งปรากฏครั้งแรกในบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อกล่าวหาในอดีตเรื่องการล่วงละเมิดเด็ก ต่อมาภายหลังการฟ้องคดี จำเลยได้เผยแพร่ถ้อยแถลงเพิ่มเติมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ระดมทุน รีทวีต และการโพสต์บนเว็บไซต์ของตน ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความพยายามของโจทก์ในการขยายขอบเขตคดีให้ครอบคลุมการเผยแพร่ภายหลังบน Twitter และบล็อกของจำเลย แม้อายุความสำหรับการเผยแพร่ครั้งแรกจะล่วงพ้นไปแล้ว โดยโจทก์ต้องแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ภายหลังมีลักษณะแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจนเป็นการเผยแพร่ใหม่ และขอให้ศาลใช้ดุลพินิจตามมาตรา 32A แห่ง Limitation Act 1980 เพื่ออนุญาตให้ดำเนินคดีได้

อย่างไรก็ดี ศาลในคดีนี้ปฏิเสธการใช้ดุลพินิจดังกล่าว โดยเห็นว่าการเผยแพร่ภายหลังมีเนื้อหาใกล้เคียงกับการเผยแพร่ครั้งแรก โจทก์ไม่จำเป็นต้องอาศัยการเผยแพร่ดังกล่าวเพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้อง อีกทั้งโจทก์ทราบถึงการเผยแพร่เหล่านั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนการพิจารณาคดี แต่ไม่ได้ยกขึ้นกล่าวอ้างตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ ศาลเห็นว่าการดำเนินคดีเพิ่มเติมจะก่อให้เกิดความล่าช้าและต้นทุนที่ไม่สมส่วนกับประเด็นพิพาท และข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการเผยแพร่ครั้งแรกเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว จึงไม่มีเหตุเพียงพอที่จะยกเว้นการใช้หลัก Single Publication Rule ในกรณีการเผยแพร่ภายหลังดังกล่าว

โดยสรุป คำวินิจฉัยเหล่านี้สะท้อนว่า การที่ข้อความยังคงปรากฏอยู่ในระบบออนไลน์ไม่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ โดยระยะเวลายังคงเริ่มนับจากการเผยแพร่ครั้งแรก แม้จะครอบคลุมการเผยแพร่ที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการมีผลใช้บังคับของกฎหมายก็ตาม ข้อยกเว้นเกี่ยวกับการเผยแพร่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (materially different) และการใช้ดุลพินิจตามมาตรา 32A แห่ง Limitation Act 1980 ก็ไม่ถูกนำมาใช้โดยง่ายเพื่อขยายหรือเริ่มนับอายุความใหม่ แนวคำพิพากษาหลังจากการบังคับใช้ Defamation Act 2013 จึงแสดงให้เห็นว่า การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ไม่ได้ทำให้สิทธิของผู้เสียหายในการคุ้มครองชื่อเสียงหมดไปโดยสิ้นเชิง แต่เป็นการปรับโครงสร้างการนับอายุความให้มีความแน่นอนมากขึ้น โดยมิได้ทำให้ข้อเรียกร้องทุกกรณีถูกรวมเป็นคดีเดียวอย่างเบ็ดเสร็จ และยังคงเปิดโอกาสให้เผยแพร่ที่มีลักษณะแตกต่างกันสามารถได้รับการเยียวยาภายในกรอบอายุความตามปกติ

[42] *Hemming v Poulton* [2023] EWHC 3001 (KB), Hill J (24 November 2023).

4. หลัก Single Publication Rule ในประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื้อหาส่วนนี้วิเคราะห์หลัก Single Publication Rule ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดให้อายุความเริ่มนับตั้งแต่การเปิดให้เข้าถึงเนื้อหาครั้งแรก พร้อมวางขอบเขตการเผยแพร่ซ้ำอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในแพลตฟอร์มดิจิทัล

4.1 การปรับใช้หลัก Single Publication Rule ในสื่อดั้งเดิม

เดิมสหรัฐอเมริกาใช้หลัก Multiple Publication Rule ตาม Restatement (First) of Torts มาตรา 578 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดที่กล่าวซ้ำหรือเผยแพร่ข้อความหมิ่นประมาทอีกครั้งในลักษณะอื่นใด ย่อมต้องรับผิดเสมือนหนึ่งเป็นผู้เผยแพร่ข้อความหมิ่นประมาทนั้นตั้งแต่แรก”[43] โดยคำอธิบายประกอบมาตรา 578 (Comment (b)) ระบุเพิ่มเติมว่า “ทุกครั้งที่บทความอันเป็นการหมิ่นประมาทถูกนำไปสู่การรับรู้ของบุคคลที่สาม จะถือว่าเกิดการเผยแพร่ขึ้นใหม่ และการเผยแพร่แต่ละครั้งถือเป็นการละเมิดที่แยกต่างหากจากกัน”[44] ดังนั้น การจำหน่ายหรือส่งมอบหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือหนังสือแต่ละฉบับจึงถือเป็นการเผยแพร่คนละครั้ง อันก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่ที่เป็นอิสระจากกัน

หลัก Multiple Publication Rule ได้รับการยอมรับในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงที่การเผยแพร่หนังสือพิมพ์ยังมีขอบเขตจำกัด อย่างไรก็ตาม เมื่อเทคโนโลยีการพิมพ์และการสื่อสารมวลชนพัฒนาอย่างรวดเร็วในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประกอบกับการเติบโตของวิชาชีพสื่อมวลชนและบทบาทของผู้จัดพิมพ์ ข้อจำกัดของหลักการดังกล่าวจึงเริ่มปรากฏชัด เนื่องจากการเผยแพร่ข้อความเพียงครั้งเดียวสามารถเข้าถึงผู้อ่านจำนวนมหาศาล ส่งผลให้จำนวนคดีหมิ่นประมาทเพิ่มขึ้นอย่างมาก ปัญหาสำคัญคือโจทก์สามารถฟ้องคดีได้เป็นระยะเวลายาวนานจากการจำหน่ายสำเนาสิ่งพิมพ์อย่างต่อเนื่องและการเก็บรักษาเอกสารไว้ในคลังข้อมูล ส่งผลให้ระยะเวลาการฟ้องร้องขยายออกไป[45] ศาลจึงประสบความยากลำบากในการปรับใช้หลัก Multiple Publication Rule ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นในยุคที่ชุมชนมีขนาดเล็กและการเผยแพร่มีขอบเขตจำกัด แต่กลับต้องนำมาใช้กับสภาพการณ์ที่ข้อความหมิ่นประมาทเพียงครั้งเดียวสามารถเข้าถึงผู้อ่านนับล้านคนผ่านเทคโนโลยีการพิมพ์สมัยใหม่ และอาจก่อให้เกิดการฟ้องร้องจำนวนมหาศาล

---

[43] Restatement (First) of Torts, § 578. (“Except as stated in § 581, one who repeats or otherwise republishes defamatory matter is subject to liability as if he had originally published it”).

[44] American Law Institute, Restatement of the Law of Torts (1938), § 578, Comment (b). (“Each time a libelous article is brought to the attention of a third person, a new publication has occurred, and each publication is a separate tort.”).

[45] William L. Prosser, “Interstate Publication,” *Michigan Law Review* 51, no. 7 (1953): 962–969.

ด้วยเหตุนี้ ศาลสหรัฐอเมริกาจึงเริ่มยอมรับหลัก Single Publication Rule ในฐานะข้อยกเว้นของหลัก Multiple Publication Rule ซึ่งได้รับการรับรองใน Uniform Single Publication Act (USPA) ค.ศ. 1952 และต่อมาถูกรับรองไว้ในมาตรา 577A ของ Restatement (Second) of Torts ค.ศ. 1977 โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้[46]

"(1) เว้นแต่จะเป็นกรณีตามวรรค (2) และ (3) การสื่อสารหลายครั้งไปยังบุคคลที่สามโดยผู้หมิ่นประมาทคนเดียวกัน ให้ถือว่าการสื่อสารแต่ละครั้งเป็นการเผยแพร่ที่แยกต่างหาก

(2) การสื่อสารเพียงครั้งเดียวที่บุคคลที่สามตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้รับฟังในเวลาเดียวกัน ให้ถือเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียว

(3) หนังสือหรือหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง การกระจายเสียงทางวิทยุหรือโทรทัศน์ครั้งใดครั้งหนึ่ง การฉายภาพยนตร์ หรือการสื่อสารในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ให้ถือเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียว

(4) สำหรับการเผยแพร่เพียงครั้งเดียวใด ๆ (a) สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้เพียงหนึ่งคดีเท่านั้น (b) ค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในทุกเขตอำนาจศาลสามารถเรียกคืนได้ในคดีเดียว และ (c) คำพิพากษาที่วินิจฉัยในเนื้อหาสาระของคดี ไม่ว่าจะเป็นคุณหรือโทษแก่โจทก์ ย่อมเป็นเหตุห้ามมิให้มีการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายอื่นใดระหว่างคู่ความเดียวกันในทุกเขตอำนาจศาล"

ในทำนองเดียวกัน USPA ได้บัญญัติไว้ว่า "บุคคลใดจะมีเหตุแห่งคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากการหมิ่นประมาทด้วยการเขียนหรือการพูด การละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือการละเมิดอื่นใดที่มีฐานมาจากการเผยแพร่ การแสดง หรือการกล่าวถ้อยคำเพียงครั้งเดียว เกินกว่าหนึ่งเหตุแห่งคดีมิได้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ หนังสือ หรือนิตยสารฉบับใดฉบับหนึ่ง การนำเสนอต่อผู้ฟังครั้งใดครั้งหนึ่ง การออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์ครั้งใดครั้งหนึ่ง หรือการฉายภาพยนตร์ครั้งใดครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ การเรียกค่าเสียหายในคดีดังกล่าวให้ครอบคลุมความเสียหายทั้งหมดที่โจทก์ได้รับในทุกเขตอำนาจศาลจากการละเมิดนั้น"[47]

ตัวอย่างที่ปรากฏทั้งใน USPA และ Restatement ล้วนสะท้อนการเผยแพร่ในลักษณะการสื่อสารมวลชน และโดยทั่วไปศาลของมลรัฐวินิจฉัยว่าหลัก Single Publication Rule ใช้บังคับเฉพาะการเผยแพร่ในวงกว้าง ผลของหลักการนี้คือ อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก มิใช่นับจากวันที่หนังสือแต่ละฉบับถูกจำหน่าย ซื้อ หรืออ่านโดยผู้อ่านแต่ละราย โดยถือว่าการเผยแพร่ครั้งแรกก่อให้เกิดการหมิ่นประมาทเพียงครั้งเดียว ไม่ว่าจะมีผู้อ่านหรือมีการอ่านกี่ครั้งก็ตาม จึงก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องเพียงคดีเดียว ส่วนการเผยแพร่หรือการจำหน่ายสำเนาในภายหลังมีผลเพียงต่อการประเมินค่าเสียหายเท่านั้น มิได้ถือเป็นการเผยแพร่ที่แยกต่างหากอันก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องใหม่ในแต่ละสำเนา[48]

---

[46] Restatement (Second) of Torts, § 577A (Am. Law Inst. 1977).

[47] Uniform Single Publication Act § 1 (Uniform Law Commission 1952).

[48] Restatement (Second) of Torts, § 577A (Am. Law Inst. 1977), Comment (b) (ระบุว่า การนำหลักการ Single Publication Rule มาใช้ช่วยหลีกเลี่ยงค่าเสียหายจำนวนเกินสมควรที่จำเลยอาจต้องรับจากการถูกฟ้องร้องแยกเป็นหลายคดีได้)

การบังคับใช้หลักการดังกล่าวอาจอธิบายได้ชัดเจนที่สุดจากคำอธิบาย (e) ประกอบ § 577A ใน Restatement (Second) of Torts ซึ่งระบุว่า

"โจทก์มีเหตุแห่งคดีเพียงหนึ่งเดียวสำหรับการเผยแพร่นั้น ในคดีเดียวกัน โจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายจากการเผยแพร่ต่อบุคคลทุกคนที่ได้รับหรือคาดหมายได้ว่าจะได้รับการสื่อสารดังกล่าว ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการพิจารณาคดี จนกว่าการเผยแพร่จะสิ้นสุดลงหรือสิทธิเรียกร้องจะขาดอายุความ ทั้งนี้ แม้ว่าการเผยแพร่นั้นจะข้ามเขตแดนของมลรัฐและถูกอ่าน รับฟัง หรือรับชมในทุกมลรัฐก็ตาม ... วัตถุประสงค์ของหลักการนี้คือการรวบรวมความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่ในลักษณะมวลรวมครั้งเดียวไว้ในคดีเดียว"[49]

ในคดี *Gregoire v G.P. Putnam's Sons* ศาลอุทธรณ์แห่งรัฐนิวยอร์กอธิบายว่า หากไม่มีหลัก Single Publication Rule แม้หนังสือที่มีข้อความหมิ่นประมาทจะได้รับการจัดพิมพ์เพียงครั้งเดียวเมื่อหลายสิบปีก่อน แต่หากผู้จัดพิมพ์ยังคงนำสำเนาที่เหลือออกจำหน่ายหรือเปิดให้สาธารณชนเข้าถึง การกระทำดังกล่าวก็จะถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำและก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องใหม่ทุกครั้ง ศาลจึงเห็นว่าผู้จัดพิมพ์ไม่ควรต้องรับผิดโดยไม่มีกำหนด จึงวินิจฉัยให้ถือว่าการเผยแพร่เสร็จสมบูรณ์ตั้งแต่วันที่ผู้จัดพิมพ์นำสิ่งพิมพ์ที่จัดทำเสร็จสมบูรณ์ออกเผยแพร่หรือออกจำหน่ายเป็นครั้งแรก[50]

หลักการดังกล่าวได้รับการรับรองจากศาลสูงสุดของมลรัฐหลายแห่งเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในคดี *Keeton v Hustler Magazine, Inc.* โจทก์ไม่สามารถฟ้องคดีหมิ่นประมาทได้ในทุกมลรัฐเนื่องจากพ้นกำหนดอายุความ ยกเว้นรัฐนิวแฮมป์เชียร์ซึ่งกำหนดอายุความยาวถึงหกปี แม้ว่าความเชื่อมโยงกับรัฐดังกล่าวจะมีเพียงการจำหน่ายนิตยสารประมาณ 10,000–15,000 ฉบับต่อเดือน ศาลสูงสุดแห่งรัฐนิวแฮมป์เชียร์ได้ยอมรับหลัก Single Publication Rule โดยวินิจฉัยว่า "ศาลตระหนักถึงความเหมาะสมของการรับรองหลัก Single Publication Rule โดยคำนึงถึงแนวปฏิบัติด้านการเผยแพร่ในยุคสมัยใหม่ หากปราศจากหลักการดังกล่าว ภาระที่คดีหมิ่นประมาทจะก่อให้เกิดต่อคู่ความและต่อศาลอาจอยู่ในระดับที่ไม่อาจยอมรับได้ ดังนั้น ศาลจึงเข้าร่วมกับมลรัฐส่วนใหญ่ที่ปัจจุบันใช้หลักการนี้ในคดีหมิ่นประมาท"[51]

อย่างไรก็ตาม หลัก Single Publication Rule มิได้คุ้มครองการเผยแพร่ซ้ำที่เป็นการเผยแพร่ใหม่โดยแท้ หากผู้เผยแพร่มีการเผยแพร่ข้อความเดิมอีกครั้งเพื่อเข้าถึงผู้รับสารกลุ่มใหม่ เช่น การตีพิมพ์ข้อความเดียวกันในหนังสือพิมพ์ฉบับเช้าและฉบับเย็น หรือการนำรายการวิทยุหรือโทรทัศน์กลับมาออกอากาศซ้ำ ย่อมถือเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่และก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่ เหตุผลสำคัญคือการเผยแพร่ครั้งหลังมีเจตนาและผลในการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารกลุ่มใหม่ ทั้งนี้ การเผยแพร่ซ้ำดังกล่าวต้องแยกออกจากการจัดพิมพ์เพิ่มเติม (reprinting) ซึ่งเป็นเพียงการพิมพ์สำเนาเพิ่มของฉบับเดิมภายในระยะเวลาอันสมควร

---

[49] Restatement (Second) of Torts, § 577A (Am. Law Inst. 1977), Comment (e).

[50] *Gregoire v. G.P. Putnam's Sons*, 298 N.Y. 119 (1948).

[51] *Keeton v. Hustler Magazine, Inc.,* 465 U.S. 770, 777 n.8 *(1984).*

เช่น เมื่อสำเนาที่พิมพ์ไว้เดิมจำหน่ายหมด การจัดพิมพ์เพิ่มเติมในลักษณะนี้ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ครั้งเดียวตามหลัก Single Publication Rule แต่หากเป็นการจัดพิมพ์ฉบับปรับปรุงแก้ไข (new edition) หรือการจัดพิมพ์ซ้ำภายหลังระยะเวลาที่ยาวนาน เช่น ภายหลังถึงสิบปี หรือการนำเนื้อหาเดิมไปเผยแพร่ผ่านสื่อรูปแบบใหม่[52] รวมถึงการเปลี่ยนรูปแบบการจัดพิมพ์จากปกแข็งเป็นปกอ่อน[53] ย่อมถือเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่และก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่ ขณะเดียวกันหลัก Multiple Publication Rule ยังคงใช้บังคับกับการหมิ่นประมาทที่มิใช่การเผยแพร่ในลักษณะการสื่อสารมวลชนหรือการเผยแพร่ในวงกว้าง กล่าวคือ การสื่อสารข้อความหมิ่นประมาทแต่ละครั้งยังคงถือเป็นการเผยแพร่ที่แยกต่างหากและก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีแยกกัน เช่น หากผู้หมิ่นประมาทส่งจดหมายที่มีข้อความหมิ่นประมาทไปยังผู้รับห้าคน ย่อมถือว่าเกิดเหตุแห่งคดีจำนวนห้าคดี

ศาลของมลรัฐต่าง ๆ ได้ค่อย ๆ ขยายขอบเขตการใช้หลัก Single Publication Rule ให้ครอบคลุมสื่อที่หลากหลายมากกว่าที่บัญญัติไว้โดยตรงในกฎหมาย โดยรัฐนิวยอร์กเป็นตัวอย่างที่สะท้อนพัฒนาการดังกล่าวอย่างชัดเจน กล่าวคือ ก่อนการจัดทำ Restatement (Second) of Torts ศาลนิวยอร์กได้นำหลักการนี้มาใช้กับหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และต่อมาอีกประมาณสิบปีได้ขยายการบังคับใช้ให้ครอบคลุมการเผยแพร่หนังสือด้วย ดังปรากฏในคดี *Grégoire v G.P. Putnam's Sons*[54]

สำหรับการเผยแพร่ในวงจำกัด แนวคำพิพากษาในระยะแรกยังไม่รับรองการใช้หลัก Single Publication Rule ตัวอย่างเช่น ในคดี *Hyde v Hibernia National Bank*[55] ศาลวินิจฉัยว่าหลักการดังกล่าวไม่อาจใช้กับการรายงานข้อมูลเครดิตได้ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลแต่ละครั้งเป็นการสื่อสารในลักษณะเฉพาะเจาะจง ก่อให้เกิดความเสียหายที่แยกต่างหากและสามารถระบุวันเวลาของการเผยแพร่แต่ละครั้งได้อย่างชัดเจน เช่น การถูกปฏิเสธการออกบัตรเครดิต จึงเหมาะสมที่จะใช้ Multiple Publication Rule ซึ่งถือว่าการเปิดเผยแต่ละครั้งเป็นการละเมิดและก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีแยกต่างหาก อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาได้พัฒนาไปในเวลาต่อมา โดยในคดี *Ferber v Citicorp Mortgage* ศาลได้นำ Single Publication Rule มาใช้กับการรายงานข้อมูลอันเป็นเท็จว่าผู้ฟ้องผิดนัดชำระหนี้ เนื่องจากรายงานที่เผยแพร่ในภายหลังไม่มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญจากรายงานเดิม จึงถือเป็นเพียงการเผยแพร่ต่อเนื่องของการเผยแพร่ครั้งแรก มิใช่การเผยแพร่ใหม่ที่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่[56]

---

[52] Restatement (Second) of Torts, § 577A (Am. Law Inst. 1977), Comment (d).

[53] *Kanarek v. Bugliosi*, 6 Med. L. Rptr. 1864, 166 Cal. Rptr. 526 (Cal. Ct. App. 1980).

[54] *Gregoire v. G.P. Putnam's Sons*, 298 N.Y. 119 (1948).

[55] *Hyde v. Hibernia Nat'l Bank*, 861 F.2d 446 (5th Cir. 1988).

[56] *Ferber v. Citicorp Mortg., Inc.,* No. 94 Civ. 3038, 1996 U.S. Dist. LEXIS 1210 (S.D.N.Y. Feb. 6, 1996).

ในคดี *Stockley v. AT&T*[57] ศาลแห่งรัฐนิวยอร์กได้ขยายการใช้หลัก Single Publication Rule ไปยังการเผยแพร่ข้อมูลภายในองค์กรซึ่งมีขอบเขตการเผยแพร่จำกัด โดยโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายในข้อหาหมิ่นประมาทจากรายงาน บันทึก โน้ต ถ้อยคำที่เป็นวาจา และบันทึกข้อความในแฟ้มประวัติพนักงาน ซึ่งนายจ้างจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศจากเพื่อนร่วมงาน แม้เอกสารบางประเภท เช่น รายงานและโน้ต จะพ้นกำหนดอายุความแล้ว แต่บันทึกข้อความ (memorandum) และถ้อยคำที่เป็นวาจายังคงอยู่ภายในกำหนดอายุความตามหลัก Multiple Publication Rule อย่างไรก็ตาม ศาลวินิจฉัยให้หลัก Single Publication Rule ใช้บังคับกับบันทึกข้อความและถ้อยคำดังกล่าวเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ไม่อาจถือว่าการเข้าถึงหรือการใช้เอกสารแต่ละครั้งก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีใหม่ คำพิพากษานี้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้หลัก Single Publication Rule มิได้จำกัดอยู่เฉพาะการเผยแพร่ในลักษณะการสื่อสารมวลชนเท่านั้น แต่สามารถขยายไปใช้กับการเผยแพร่ข้อมูลภายในองค์กรซึ่งมีขอบเขตการเผยแพร่จำกัดได้เช่นกัน

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือการเริ่มนับอายุความ แม้โดยหลักคดีหมิ่นประมาทจะเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่มีการเผยแพร่ข้อความ แต่ในกรณีที่การเผยแพร่ถูกปกปิด ศาลบางแห่งได้นำหลักการค้นพบ (discovery rule) มาปรับใช้ โดยถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อโจทก์รู้หรือควรรู้ถึงการเผยแพร่ดังกล่าว[58] ในคดี *Clark v. Airesearch Mfg. Co. of Arizona, Inc*.[59] ศาลวินิจฉัยว่าหลักการค้นพบควรใช้กับกรณีที่การหมิ่นประมาทมีลักษณะที่มีแนวโน้มถูกปกปิดจากผู้เสียหายเป็นพิเศษ เช่น บันทึกความลับภายในองค์กรหรือรายงานข้อมูลเครดิต ดังนั้น ในกรณีที่การเผยแพร่ถูกปกปิดไว้ก่อน อายุความจะเริ่มนับเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลนั้นสู่สาธารณะ หรือเมื่อโจทก์รู้หรือควรรู้ถึงการเผยแพร่ดังกล่าว[60]

4.2 การปรับใช้หลัก Single Publication Rule ในการสื่อสารออนไลน์

ฝ่ายผู้เสียหายมักโต้แย้งว่าควรนำ Multiple Publication Rule มาใช้กับการหมิ่นประมาททางออนไลน์ โดยให้เหตุผลว่า เนื้อหาออนไลน์ยังคงปรากฏและเข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้กว้างขวางกว่าสื่อดั้งเดิม ผู้เผยแพร่ยังมีดุลพินิจที่จะคงเนื้อหาไว้บนระบบในแต่ละวัน และลักษณะของสื่อออนไลน์ยังเอื้อต่อการฉ้อฉล เช่น ผู้เผยแพร่อาจจงใจจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาในช่วงอายุความ และเปิดเผยสู่สาธารณะอย่างกว้างขวางเมื่อสิทธิฟ้องร้องขาดอายุความแล้ว อย่างไรก็ตาม ข้อโต้แย้งดังกล่าวยังไม่ได้รับการยอมรับในคดีหมิ่นประมาทออนไลน์ ศาลสหรัฐอเมริกาทุกแห่งต่างเห็นพ้องกันว่า

---

[57] *Stockley v. AT&T Info. Sys., Inc.,* 687 F. Supp. 764, 767 (E.D.N.Y. 1988).

[58] *Digital Design Group, Inc. v. Information Builders, Inc.*, 24 P.3d 834 (Okla. 2001); *Dulude v. Fletcher Allen Health Care*, Inc., 174 Vt. 74, 807 A.2d 390 (2002).

[59] *Clark v. Airesearch Mfg. Co. of Arizona, Inc.,* 138 Ariz. 240, 673 P.2d 984 (Ct. App. 1983).

[60] *Shively v. Bozanich,* 31 Cal. 4th 1230, 80 P.3d 676, 7 Cal. Rptr. 3d 576 (Cal. 2003) (ในคดีนี้ ศาลเห็นว่าหลักการค้นพบขัดแย้งโดยสิ้นเชิงกับหลัก Single Publication Rule และเห็นว่าเมื่อหลัก Single Publication Rule ใช้บังคับแล้ว ย่อมไม่อาจนำหลักการค้นพบมาใช้ได้).

เมื่อชั่งน้ำหนักกับเหตุผลเชิงนโยบายสาธารณะที่รองรับหลัก Single Publication Rule แล้ว ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะปฏิบัติต่อการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์แตกต่างจากสื่อดั้งเดิม ดังนั้น อายุความคดีหมิ่นประมาทออนไลน์จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่เนื้อหาหมิ่นประมาทปรากฏบนระบบเป็นครั้งแรก และจะเริ่มนับใหม่เฉพาะเมื่อมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาจนถือเป็นการเผยแพร่ใหม่

อย่างไรก็ดี หากการเผยแพร่ออนไลน์มิได้มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้รับแต่ละรายในต่างวาระกัน หลัก Single Publication Rule อาจไม่สามารถใช้บังคับได้ ดังเช่นในคดี *Swafford v. Memphis Individual Practice Association* ซึ่งจำเลยรายงานต่อฐานข้อมูล National Practitioner Data Bank ว่ายกเลิกสัญญากับโจทก์เนื่องจากฝ่าฝืนมาตรฐานด้านคุณภาพการรักษาพยาบาล ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นระบบปิดที่เข้าถึงได้เฉพาะหน่วยงานด้านสาธารณสุข และต่อมาได้ส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ อย่างน้อยสามแห่งในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ศาลอุทธรณ์แห่งรัฐเทนเนสซีวินิจฉัยว่า การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะดังกล่าวมิใช่การเผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นรายครั้งแก่ผู้รับแต่ละรายอย่างเป็นอิสระต่อกัน จึงไม่อาจใช้หลัก Single Publication Rule ได้ และการเปิดเผยแต่ละครั้งย่อมก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีและอายุความของตนเองตามหลัก Multiple Publication Rule[61]

ในคดี *Simon* รัฐแอริโซนากลายเป็นมลรัฐแรกที่ขยายการใช้หลัก Single Publication Rule ไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ โดยข้อความหมิ่นประมาทได้เผยแพร่บนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1997 และปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับพิมพ์ของสำนักพิมพ์เดียวกันในวันถัดมา โจทก์ยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ. 1998 ซึ่งจะยังอยู่ภายในกำหนดอายุความก็ต่อเมื่อถือว่าการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1997 เป็นการเผยแพร่ซ้ำ (เนื่องจากวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1998 ตรงกับวันเสาร์ และวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 1998 เป็นวันหยุดราชการ) อย่างไรก็ตาม ศาลวินิจฉัยว่าหลัก Single Publication Rule ใช้บังคับกับการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ได้ และเห็นว่าการนำเนื้อหาเดียวกันไปเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับพิมพ์ของสำนักพิมพ์เดียวกันมิได้เป็นการเผยแพร่ใหม่ ดังนั้น อายุความจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1997 ซึ่งเป็นวันที่ข้อความหมิ่นประมาทปรากฏบนเว็บไซต์เป็นครั้งแรก[62]

คดีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ *Firth v State* ซึ่งโจทก์ฟ้องรัฐนิวยอร์กจากกรณีที่รายงานกล่าวหาว่าโจทก์ประพฤติมิชอบถูกเผยแพร่บนเว็บไซต์ของรัฐตั้งแต่เดือนธันวาคม ค.ศ. 1996 โดยโจทก์โต้แย้งว่าการที่รายงานยังคงปรากฏอยู่บนเว็บไซต์จนถึงวันพิจารณาคดีเป็นการกระทำละเมิดต่อเนื่อง กล่าวคือ การคงอยู่ของเนื้อหาในแต่ละวันถือเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่และทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ทุกวัน ศาลไม่เห็นด้วย

---

[61] *Swafford v. Memphis Individual Practice Ass'n,* No. 02A01-9612-CV-00311, 1998 WL 281935 (Tenn. Ct. App. June 2, 1998).

[62] *Simon v. Ariz. Bd. of Regents,* No. 1 CA-CV 98-0518 (Ariz. Ct. App. June 24, 1999).

กับข้อโต้แย้งดังกล่าว โดยวินิจฉัยว่าหลักการกระทำละเมิดต่อเนื่องใช้ได้เฉพาะกรณีที่มีการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มิใช่กรณีที่ความเสียหายเป็นเพียงผลสืบเนื่องจากการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต การคงอยู่ของรายงานบนเว็บไซต์จึงเป็นเพียงผลสืบเนื่องของการเผยแพร่ครั้งแรก มิใช่การเผยแพร่ใหม่ ศาลจึงวินิจฉัยว่าอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่เนื้อหาถูกเผยแพร่และเปิดให้สาธารณชนเข้าถึงเป็นครั้งแรก โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีผู้เข้าชมเว็บไซต์หรืออ่านข้อความดังกล่าวจริง[63]

คดีบรรทัดฐานที่สำคัญอีกคดีหนึ่ง คือ *Van Buskirk v New York Times Co.* ซึ่งเกี่ยวข้องกับจดหมายที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1998 แต่โจทก์เพิ่งยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2000 ศาลวินิจฉัยว่าหลัก Single Publication Rule มิได้คุ้มครองเฉพาะผู้เผยแพร่เชิงพาณิชย์ แต่ใช้บังคับกับผู้เผยแพร่ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ด้วย เนื่องจากทั้งสองแบบต่างสามารถเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชนในวงกว้างผ่านอินเทอร์เน็ตได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ความสามารถของผู้เผยแพร่ในการลบหรือแก้ไขเนื้อหาบนเว็บไซต์ได้โดยง่าย ก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะไม่ใช้หลัก Single Publication Rule[64]

ภายหลังจากคดีดังกล่าว เขตอำนาจศาลต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกามีแนวทางสอดคล้องกันในการใช้หลัก Single Publication Rule กับการเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่เนื้อหาพร้อมกันทั้งทางเว็บไซต์และสิ่งพิมพ์ การจัดเก็บบทความไว้ในคลังข้อมูลออนไลน์ การเผยแพร่ซ้ำโดยเว็บไซต์ของบุคคลภายนอก หรือการแก้ไขเว็บไซต์โดยเพิ่มเติมข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อความหมิ่นประมาท ทั้งนี้ หลัก Multiple Publication Rule แทบไม่ได้รับการยอมรับในบริบทของอินเทอร์เน็ตอีกต่อไป เว้นแต่กรณีที่เป็นการสื่อสารในวงจำกัดหรือการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะรายตามคำร้องขอ เช่น บริการรายงานข้อมูล

หลัก Single Publication Rule ถูกนำมาใช้กับเนื้อหาที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตทั้งเว็บไซต์ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าถึงได้และเว็บไซต์ที่จำกัดการเข้าถึงเฉพาะสมาชิก[65] โดยการปรับปรุงเว็บไซต์ภายหลังจะไม่ถือเป็นการเผยแพร่ใหม่หากมิได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญหรือรูปแบบของเนื้อหาที่เผยแพร่ครั้งแรก เช่นเดียวกับการเพิ่มเติมเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อความหมิ่นประมาทเดิม และไม่อาจอนุมานได้อย่างสมเหตุสมผลว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารเนื้อหาเดิมไปยังผู้รับสารกลุ่มใหม่ ก็ไม่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ อย่างไรก็ตาม หากมีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับข้อความเดิม หรือมีการเปลี่ยนหัวเรื่องเพื่อดึงดูดผู้รับสารกลุ่มใหม่หรือกลุ่มที่แตกต่างออกไป ย่อมอาจถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำได้[66]

---

[63] *Firth v. State,* 706 N.Y.S.2d 835 (Ct. Cl. 2000), p.840-843

[64] *Van Buskirk v. N.Y. Times Co.*, No. 99 Civ. 4265, 2000 U.S. Dist. LEXIS 12150, (S.D.N.Y. Aug. 24, 2000) (ศาลอาศัยเหตุผลจากคดี *Gregoire* ซึ่งวินิจฉัยว่าการจำหน่ายหนังสือจากสต็อกที่มีอยู่ไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำ แม้ว่าผู้จัดพิมพ์จะสามารถนำหนังสือเหล่านั้นออกจากการจำหน่ายได้โดยง่ายก็ตาม หนังสือที่คงอยู่ในสต็อกจึงมีลักษณะไม่ต่างจากเนื้อหาที่คงอยู่บนอินเทอร์เน็ต).

[65] *Rare 1 Corp. v. Moshe Zwiebel Diamond Corp.,* 13 Misc. 3d 1211(A), 824 N.Y.S.2d 757 (Sup. Ct. 2006).

[66] *Petro-Lubricant Testing Labs., Inc. v. Adelman*, 233 N.J. 236, 184 A.3d 457 (2018).

นอกจากนี้ การเผยแพร่หรือส่งต่อเนื้อหาออนไลน์โดยบุคคลภายนอกก็ไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำของผู้เผยแพร่เดิม ดังเช่นในคดี *Martin v. Daily News, L.P.* ศาลแห่งรัฐนิวยอร์กวินิจฉัยว่า หนังสือพิมพ์ไม่อาจถือเป็นผู้เผยแพร่ซ้ำเพียงเพราะบุคคลภายนอกใช้ปุ่มแชร์บนเว็บไซต์เพื่อส่งต่อบทความไปยังสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter หรือ Facebook เนื่องจากปุ่มแชร์เป็นเพียงคุณลักษณะทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานส่งต่อเนื้อหาได้เท่านั้น การกระทำของบุคคลภายนอกในการใช้ฟังก์ชันดังกล่าวจึงไม่ก่อให้เกิดความรับผิดของหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้เผยแพร่ซ้ำ[67]

นอกจากนี้ การสร้างไฮเปอร์ลิงก์ (hyperlink) ไปยังเนื้อหาที่เผยแพร่อยู่เดิม หรือการอ้างอิงและแชร์ลิงก์ดังกล่าว ไม่ถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ แต่เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้เข้าถึงแหล่งข้อมูลเดิมได้ง่ายขึ้นเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากการจัดพิมพ์สำเนาเพิ่มเติมของหนังสือฉบับเดียวกัน กล่าวคือ แม้ลิงก์จะช่วยให้ผู้ใช้สังเกตเห็นหรือเข้าถึงข้อความหมิ่นประมาทได้สะดวกขึ้น แต่ตัวลิงก์มิได้เป็นการนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าวโดยตรง เช่นเดียวกับกรณีของปุ่มแชร์ จึงไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำที่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ ทั้งนี้ หากถือว่าการสร้างไฮเปอร์ลิงก์หรือการแชร์ลิงก์แต่ละครั้งเป็นการเผยแพร่ซ้ำ ก็จะส่งผลให้อายุความสามารถเริ่มนับใหม่ได้อย่างไม่สิ้นสุด[68]

ในกรณีของสื่อสังคมออนไลน์ การรีทวีตจะเป็นการเผยแพร่ใหม่หรือไม่มิได้ขึ้นอยู่กับการกระทำในการแชร์ซ้ำเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับว่าจำเลยได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา หรือมีเจตนาเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าวไปยังผู้รับสารกลุ่มใหม่โดยเฉพาะหรือไม่ โดยทั่วไปการรีทวีตไปยังข้อความเดิมซึ่งไม่มีการแก้ไขเนื้อหา ถือเป็นเพียงการชี้ทางให้ผู้อ่านเข้าถึงการเผยแพร่เดิมอันมีลักษณะเช่นเดียวกับการสร้างลิงก์ จึงไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำของผู้เผยแพร่ต้นทางที่จะทำให้อายุความเริ่มนับใหม่[69] ในคดี *Lokhova v. Halper* ศาลจึงปฏิเสธข้อโต้แย้งที่ว่าการมีลิงก์ ทวีต และรีทวีตจำนวนมากซึ่งเชื่อมโยงกลับไปยังบทความต้นฉบับจะส่งผลให้อายุความขยายออกไป โดยให้เหตุผลว่าการอ้างอิงดังกล่าวมิได้เปลี่ยนแปลงสาระของบทความเดิม และมิได้แสดงให้เห็นถึงเจตนาหรือความสามารถในการขยายการเข้าถึงบทความไปยังผู้รับสารในวงกว้างยิ่งขึ้น ดังนั้น อายุความจึงยังคงเริ่มนับตั้งแต่วันที่บทความต้นฉบับถูกเผยแพร่เป็นครั้งแรก ทำให้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ขาดอายุความ[70]

---

[67] *Martin v. Daily News*, L.P., 2012 NY Slip Op 50660(U), 35 Misc. 3d 1212(A) (Sup. Ct. 2012).

[68] *In re Phila. Newspapers, LLC,* 690 F.3d 161 (3d Cir. 2012) p. 174-175; *Life Designs Ranch, Inc. v. Sommer*, 191 Wn. App. 320, 364 P.3d 129 (2015).

[69] กรณีการเผยแพร่ซ้ำโดยบุคคลอื่น กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้เผยแพร่เดิมแตกต่างจากกฎหมายไทย โดยภายใต้หลักการเผยแพร่ซ้ำที่คาดหมายได้ (foreseeable republication) ผู้เผยแพร่เดิมอาจต้องรับผิดต่อการเผยแพร่ซ้ำของบุคคลภายนอก หากการเผยแพร่ซ้ำนั้นเป็นสิ่งที่คาดหมายได้โดยสมเหตุสมผล หรือเป็นผลตามธรรมชาติและน่าจะเกิดขึ้น (natural and probable consequence) จากการเผยแพร่ครั้งแรก อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ซ้ำดังกล่าวถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ที่แยกต่างหากจากการเผยแพร่เดิม จึงไม่อยู่ภายใต้หลัก Single Publication Rule และก่อให้เกิดมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งวันเริ่มนับอายุความใหม่ของตนเอง ส่งผลให้ผู้เผยแพร่เดิมอาจต้องรับผิดทั้งจากการเผยแพร่ของตนเองและจากการเผยแพร่ซ้ำโดยบุคคลภายนอก ซึ่งแต่ละกรณีมีวันเริ่มนับอายุความแยกจากกันตามวันที่มีการเผยแพร่ ขณะที่กฎหมายไทยกำหนดให้ผู้เผยแพร่ซ้ำรับผิดเฉพาะการกระทำของตนเอง โดยไม่ขยายความรับผิดดังกล่าวย้อนกลับไปยังผู้เผยแพร่เดิมในลักษณะเดียวกัน

[70] *Lokhova v. Halper*, 441 F. Supp. 3d 238 (E.D. Va. 2020), aff'd, 995 F.3d 134 (4th Cir. 2021).

อย่างไรก็ดี หลักดังกล่าวมิได้ใช้บังคับโดยเด็ดขาด เนื่องจากการรีทวีตอาจถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำได้ หากมีลักษณะเป็นการนำเสนอเนื้อหาเดิมต่อผู้รับสารกลุ่มใหม่โดยเจตนา ในคดี *Nunes v. Lizza* ศาลอุทธรณ์ภาคที่แปด (Eighth Circuit) แม้จะยอมรับว่าโดยทั่วไปการเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาที่เผยแพร่ก่อนหน้าไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำ แต่ก็ไม่ถึงกับวางหลักว่าจะไม่เป็นการเผยแพร่ซ้ำได้ในทุกกรณี โดยในคดีนี้จำเลยได้รีทวีตบทความพร้อมข้อความเชิญชวนให้ผู้อ่านติดตามเนื้อหา เช่น “a strange tale” และ “I’ve got a story for you” ภายหลังจากที่ได้รับทราบแล้วว่าบทความดังกล่าวถูกกล่าวหาว่าเป็นเท็จ ศาลจึงเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการนำเสนอเนื้อหาต่อสาธารณชนอีกครั้งโดยมุ่งให้เข้าถึงผู้รับสารกลุ่มใหม่ จึงอาจถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำได้[71]

เนื้อหาวิดีโอที่เผยแพร่ผ่านระบบสตรีมมิงออนไลน์อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปรับใช้หลัก Single Publication Rule เนื่องจากยังไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาที่วินิจฉัยประเด็นนี้โดยตรง ในด้านหนึ่ง วิดีโอมีลักษณะใกล้เคียงกับการแพร่ภาพกระจายเสียง โดย Restatement (Second) of Torts กำหนดให้การออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์แต่ละครั้ง รวมถึงการฉายภาพยนตร์แต่ละรอบ ถือเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียว ขณะที่การออกอากาศซ้ำ (re-broadcast) ถือเป็นการเผยแพร่ใหม่และก่อให้อายุความเริ่มนับใหม่ เนื่องจากมุ่งหมายและสามารถเข้าถึงผู้ชมกลุ่มใหม่ได้[72] อย่างไรก็ตาม วิดีโอสตรีมมิงออนไลน์มักถูกจัดเก็บไว้บนเซิร์ฟเวอร์และเปิดให้เข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อหาบนเว็บไซต์ทั่วไปมากกว่าสื่อกระจายเสียงแบบดั้งเดิม ในกรณีเช่นนี้ อายุความจึงควรเริ่มนับจากวันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก มิใช่เริ่มนับใหม่ทุกครั้งที่มีผู้เข้าชมเนื้อหาดังกล่าว

แนวทางที่น่าจะเป็นไปได้เมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาเกี่ยวกับเว็บไซต์ คือ การที่วิดีโอเดิมยังคงเปิดให้เข้าถึงได้หรือมีการสตรีมจากไฟล์เดิม ไม่ถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำและไม่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ แต่หากมีการตัดต่อ เพิ่มคำบรรยาย เปลี่ยนชื่อ ย้ายไปยังแพลตฟอร์มหรือ URL ใหม่ หรือปรับรูปแบบการนำเสนอ เช่น การนำรายการอื่นไปรวมไว้ในชุดวิดีโอและการเพิ่มเนื้อหาวิดีโอก่อนและหลังช่วงรายการ จนมีลักษณะใกล้เคียงกับการออกอากาศซ้ำ (re-broadcast) ก็อาจถือเป็นการเผยแพร่ใหม่และก่อให้เกิดอายุความใหม่ได้ เช่นเดียวกับการเผยแพร่ซีรีส์แต่ละตอนในช่วงเวลาที่แตกต่างกันซึ่งถือเป็นการเผยแพร่แยกต่างหากที่ผู้ชมอาจดูตอนเดียวหรือบางตอนโดยไม่ดูทั้งชุดก็ได้[73] นอกจากนี้ การนำเนื้อหาจาก

---

[71] *Nunes v. Lizza,* 12 F.4th 890 (8th Cir. 2021)

[72] กรณีสื่อกระจายเสียงแบบดั้งเดิม โปรดดู *Lehman v. Discovery Commc’ns, Inc.*, 332 F. Supp. 2d 534, 539 (E.D.N.Y. 2004); *Atkinson v. McLaughlin*, 462 F. Supp. 2d 1038, 1052 (D.N.D. 2006); *Zoll v. Jordache Enters., Inc.*, No. 01 Civ. 1339(CSH), 2003 WL 1964054, (S.D.N.Y. Apr. 24, 2003).

[73] *Doe v. Finkelman*, No. 4D2024-1978 (Fla. 4th DCA 2025) (ศาลอุทธรณ์กลับคำวินิจฉัยที่เคยถือว่าสารคดีแบบสตรีมมิงทั้งชุดเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียว โดยวินิจฉัยว่าการเผยแพร่แต่ละตอนแยกจากกันถือเป็นการเผยแพร่คนละครั้งและก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีของตนเอง ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดมลรัฐฟลอริดา อย่างไรก็ตาม ศาลอุทธรณ์มิได้วินิจฉัยว่าการรับชมแบบออนดีมานด์ (on-demand) ในแต่ละครั้งทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ ซึ่งสะท้อนว่าศาลให้น้ำหนักกับการตัดสินใจเผยแพร่แต่ละครั้งของผู้เผยแพร่มากกว่าการกดรับชมของผู้ใช้แต่ละครั้ง)

สื่อกระจายเสียงแบบดั้งเดิมมาเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตอาจก่อให้เกิดความรับผิดใหม่ได้ แตกต่างจากกรณีสื่อสิ่งพิมพ์ที่การเปลี่ยนรูปแบบการเข้าถึงระหว่างสื่อกระดาษกับสื่อออนไลน์เพียงอย่างเดียวไม่ถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ ดังคดี Simon ข้างต้น

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำหนดวันที่ถือว่าเป็นการเผยแพร่ การใช้วันที่โพสต์เนื้อหา (posting-based test) เป็นจุดเริ่มต้นของอายุความอาจเปิดช่องให้เกิดการใช้กฎหมายโดยมิชอบ เนื่องจากวันที่เผยแพร่อาจเกิดขึ้นก่อนที่ชื่อเสียงของผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายจริง แต่สิทธิในการฟ้องคดีจะยังไม่เริ่มนับจนกว่าความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหายจะได้เกิดขึ้น ส่งผลให้ระยะเวลาฟ้องคดีสั้นลงโดยไม่จำเป็น ขณะเดียวกัน และศาลสหรัฐอเมริกาโดยหลักจะไม่ออกคำสั่งห้ามเผยแพร่ล่วงหน้า (injunction) ก่อนฟ้องคดี เพราะถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ[74] เว้นแต่จะมีพฤติการณ์พิเศษอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้เสียหายจึงต้องรอจนกว่าข้อความจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง แล้วจึงฟ้องเรียกค่าเสียหาย

เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียวางหลักว่า โจทก์สามารถเลือกการเผยแพร่ครั้งใดครั้งหนึ่งเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียวอันเป็นฐานแห่งเหตุแห่งการฟ้องได้ โดยให้เหตุผลว่า หากผู้เผยแพร่เริ่มเผยแพร่บทความหมิ่นประมาทในวงจำกัดจนผู้เสียหายยังไม่เห็นความจำเป็นต้องฟ้องคดี แล้วจึงขยายการเผยแพร่ในวงกว้างภายหลังอายุความพ้นกำหนด ผู้เสียหายอาจไม่เหลือช่องทางเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการเผยแพร่ในวงกว้างนั้นได้[75]

ในมลรัฐนิวยอร์กและแคลิฟอร์เนีย การเผยแพร่ถือว่าเกิดขึ้นในวันที่ข้อความหมิ่นประมาทถูกเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งหมายถึงต้องเป็นการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้อ่านที่มีนัยสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการเผยแพร่นั้น ดังนั้น อายุความจึงไม่เริ่มนับจนกว่าการเผยแพร่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหาย กล่าวคือ วันเริ่มนับอายุความย่อมตรงกับวันที่ความเสียหายเริ่มเกิดขึ้น[76]

สำหรับการเผยแพร่ทางออนไลน์ การเผยแพร่ครั้งแรกควรถือว่าเกิดขึ้นเมื่อผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าถึงข้อความหมิ่นประมาทได้อย่างแท้จริง เนื่องจากกฎหมายหมิ่นประมาทตั้งอยู่บนหลักที่ว่าความเสียหายเริ่มต้นขึ้นเมื่อข้อความถูกสื่อสารไปยังบุคคลที่สาม และหลัก Single Publication Rule ถือเอาวันที่ข้อความถูกสื่อสารไปยังกลุ่มผู้รับสารที่มีนัยสำคัญเป็นเกณฑ์ ในกรณีของเว็บไซต์ หากผู้เผยแพร่ยังมิได้แจ้งให้บุคคลอื่นทราบถึงการมีอยู่หรือที่อยู่ของเว็บไซต์ ก็อาจยังไม่ถือว่าได้เผยแพร่ต่อผู้รับสารเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ดี หากข้อความถูกโพสต์บนเว็บไซต์ที่มีผู้ติดตามหรือผู้เข้าชมอยู่แล้ว การอัปโหลดข้อความย่อมถือเป็นการเผยแพร่ทันที ส่วนเว็บไซต์ที่ยังไม่มีฐานผู้รับสารเดิม การกำหนดวันที่ถือเป็นการเผยแพร่ย่อมทำได้ยากกว่า

---

[74] *Bantam Books, Inc. v. Sullivan,* 372 U.S. 58, 70 (1963); *Kisser v. Coalition for Religious Freedom,* No. 92 C 4508, 1996 WL 147978, (N.D. Ill. Mar. 29, 1996).

[75] *Dominiak v. National Enquirer,* 439 Pa. 222, 266 A.2d 626, 629 (1970).

[76] *Osmers v. Parade Publ'ns, Inc.*, 234 F. Supp. 924, 927 (S.D.N.Y. 1964); *Strick v. Superior Court*, 143 Cal. App. 3d 916, 192 Cal. Rptr. 314, 317 (Ct. App. 1983).

ศาลอาจใช้พยานหลักฐานได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อกำหนดวันที่ถือเป็นการเผยแพร่ โดยหลักฐานทางตรง ได้แก่ ข้อมูลการเข้าชมเว็บไซต์ (website traffic data) เช่น จำนวนการเข้าชม การเปิดหน้าเว็บ และบันทึกของเซิร์ฟเวอร์ (server logs) ซึ่งแสดงวัน เวลา หมายเลข IP และข้อมูลการเข้าถึงเว็บไซต์ ส่วนหลักฐานทางอ้อม ได้แก่ วันที่เว็บไซต์เริ่มมีการโฆษณา ถูกจัดทำดัชนีโดยเครื่องมือค้นหา (search engines) ได้รับการเชื่อมโยงจากเว็บไซต์อื่น หรือข้อมูลจาก Internet Archive ซึ่งช่วยบ่งชี้ว่าเมื่อใดผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเริ่มมีโอกาสเข้าถึงข้อความดังกล่าว

สำหรับการเผยแพร่ซ้ำบนอินเทอร์เน็ต กรณีเว็บไซต์เริ่มมีผู้เข้าชมเพียงจำนวนน้อยก่อนจะมีผู้เข้าชมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ศาลควรพิจารณาเจตนาของผู้เผยแพร่เป็นสำคัญ หากการขยายการเข้าถึงเกิดจากการโปรโมตหรือการโฆษณาโดยผู้เผยแพร่ ย่อมถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำ แต่หากไม่มีหลักฐานดังกล่าว การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เข้าชมอย่างฉับพลันผิดปกติก็อาจเป็นข้อบ่งชี้ว่าข้อความได้เข้าถึงผู้รับสารกลุ่มใหม่อันอาจถือเป็นการเผยแพร่ซ้ำและทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ได้[77]

5. ข้อโต้แย้งและข้อสนับสนุนของหลัก Multiple Publication Rule และหลัก Single Publication Rule

การวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นการเปรียบเทียบเหตุผลสนับสนุนและข้อโต้แย้งของหลัก Multiple Publication Rule และหลัก Single Publication Rule เพื่อประเมินข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง

5.1 ผลกระทบที่ยับยั้งการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (The Chilling Effect)

ผู้สนับสนุนหลัก Single Publication Rule เห็นว่า หลัก Multiple Publication Rule ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ข้อมูลสามารถเข้าถึงและเผยแพร่ซ้ำได้อย่างไม่จำกัด ทำให้ผู้เผยแพร่เนื้อหาออนไลน์ต้องเผชิญความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องโดยไม่มีกำหนด จึงมีแรงจูงใจให้ลบเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดข้อพิพาท ไม่ว่าเนื้อหานั้นจะเป็นการหมิ่นประมาทหรือไม่ก็ตาม ส่งผลให้เกิด chilling effect คือ เกิดผลกระทบที่ยับยั้งต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะข้อมูลที่จัดเก็บในคลังข้อมูล (archives) ซึ่งมีคุณค่าต่อสาธารณะและไม่อาจตรวจสอบข้อมูลทุกชิ้นที่จัดเก็บไว้ได้ในทางปฏิบัติ[78] อย่างไรก็ดี มีข้อโต้แย้งว่าหลัก Multiple Publication Rule ได้รับการวินิจฉัยแล้วว่าไม่ขัดอย่างชัดแจ้งต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน[79]

---

[77] Sapna Kumar, "Website Libel and the Single Publication Rule," *University of Chicago Law Review* 70 (2003): 655–661.

[78] Ursula Connolly, "Multiple Publication and Online Defamation – Recent Reforms in Ireland and the United Kingdom," 35, 37.

[79] *Times Newspapers Ltd v. United Kingdom*, ECHR, 10 March 2009, [2009] EMLR 14.

5.2 การคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงและการสูญเสียช่องทางเยียวยา

ฝ่ายที่สนับสนุนหลัก Multiple Publication Rule เห็นว่า หลัก Single Publication Rule ให้ความสำคัญกับภาระของผู้เผยแพร่มากเกินไป แต่กลับจำกัดสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดี ทั้งที่ความเสียหายต่อชื่อเสียงยังคงเกิดขึ้นตราบเท่าที่ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตยังเข้าถึงได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าในสภาพแวดล้อมของสื่อปัจจุบัน บุคคลย่อมทราบถึงข้อความหมิ่นประมาทภายในหนึ่งปีเป็นส่วนใหญ่ และหากไม่ทราบก็ย่อมสะท้อนว่าข้อความนั้นมิได้สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงอย่างแท้จริง จึงทำให้หลัก Single Publication Rule จำกัดสิทธิของผู้เสียหายน้อยกว่าที่กังวล[80]

ในทางกลับกัน ยังมีความเห็นว่าอินเทอร์เน็ตทำให้การค้นพบข้อความหมิ่นประมาทภายหลังเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้จริง เนื่องจากบทความอาจกลับมาปรากฏจากการจัดลำดับของระบบค้นหาหลายปีหลังการเผยแพร่ครั้งแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงผลของระบบอัตโนมัติของแพลตฟอร์มที่เกิดจากการประมวลผลของอัลกอริทึม อีกทั้งการติดตามตัวผู้เผยแพร่นิรนามอาจใช้เวลานานกว่าหนึ่งปี และระหว่างนั้นข้อความอาจถูกเผยแพร่ซ้ำในช่องทางอื่นภายหลังอายุความสิ้นสุด ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่อาจเรียกร้องความเสียหายจากการเผยแพร่ซ้ำที่ก่อให้เกิดความเสียหายใหม่ได้ จึงมีข้อเสนอว่าไม่ควรตัดโอกาสของผู้เสียหายในการได้รับการเยียวยาสำหรับความเสียหายต่อชื่อเสียงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการที่ข้อความยังคงถูกเข้าถึงอย่างต่อเนื่อง[81]

5.3 หลักประกันจากดุลพินิจของศาล

ผู้สนับสนุนหลัก Single Publication Rule เห็นว่า ความกังวลที่ผู้เสียหายอาจสูญเสียสิทธิฟ้องคดีสามารถบรรเทาได้ด้วยการคงดุลพินิจของศาลในการรับฟ้องแม้พ้นกำหนดอายุความ หากเห็นว่าเป็นธรรมในพฤติการณ์แห่งคดี[82] อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าดุลพินิจดังกล่าวอาจลดทอนประสิทธิภาพของหลักการนี้ เนื่องจากอาจเป็นการยากที่ศาลจะปฏิเสธการรับฟ้องเมื่อผู้เสียหายแสดงให้เห็นถึงความเสียหายร้ายแรงต่อชื่อเสียง ส่งผลให้การยกเว้นอายุความถูกนำมาใช้บ่อยครั้ง และทำให้จำเลยต้องรับผิดย้อนหลังต่อความเสียหายทั้งหมดนับตั้งแต่การเผยแพร่ครั้งแรก แตกต่างจากหลัก Multiple Publication Rule ที่จำกัดความรับผิดเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในอายุความก่อนฟ้องคดี ทั้งนี้ ศาลอาจปรับใช้หลัก Single Publication Rule โดยใช้เกณฑ์ความเสียหายร้ายแรงในการพิจารณาไม่รับฟ้อง หากการเผยแพร่ครั้งหลังไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ[83]

---

[80] Ministry of Justice, *Draft Defamation Bill: Summary of Responses to Consultation*, CP(R) 3/11 (2011), 43.

[81] สนใจเพิ่มเติมโปรดดู Daniel J. Solove, *The Future of Reputation: Gossip, Rumor, and Privacy on the Internet* (New Haven, CT: Yale University Press, 2007).

[82] Gavin Sutter, "Reforming English Libel Law: Evolution, Not Revolution," in *Reframing Libel*, ed. Connie St Louis (2011), 59.

[83] Northern Ireland Law Commission, *Consultation Paper: Defamation Law in Northern Ireland*, NILC 19 (2014), 82.

5.4 การใช้มาตรการหรือทางเลือกอื่น

ฝ่ายสนับสนุนหลัก Multiple Publication Rule เห็นว่าการยกเลิกหลักดังกล่าวจะทำให้ดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับสิทธิในชื่อเสียงเอนเอียงไปในทางคุ้มครองเสรีภาพมากเกินไป จึงเสนอให้คงหลัก Multiple Publication Rule ไว้ ควบคู่กับการบัญญัติข้อต่อสู้ใหม่ที่ยกเว้นความรับผิดแก่ผู้เผยแพร่เมื่อพ้น 1 ปีนับแต่การเผยแพร่ครั้งแรก เช่น ข้อต่อสู้กรณีการเผยแพร่โดยปราศจากความผิด (non-culpable publication) เพื่อคุ้มครองผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูลหรือผู้ดูแลคลังข้อมูลออนไลน์ที่สุจริต[84] หรือกำหนดให้แนบข้อความแจ้งว่าความถูกต้องของเนื้อหาดังกล่าวได้ถูกโต้แย้งแล้ว[85]

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอดังกล่าวถูกวิจารณ์ว่าอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกับคลังข้อมูลรูปแบบอื่น เช่น คลังเอกสารสิ่งพิมพ์[86] และการกำหนดหน้าที่ให้ติดข้อความแจ้งเตือนตามกฎหมายก็อาจแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกินสมควร รวมทั้งเปิดช่องให้มีการใช้สิทธิโดยมิชอบเพื่อบังคับให้ผู้เผยแพร่ติดข้อความเตือน แม้ข้อกล่าวหาจะไม่มีมูลเพียงพอ อีกทั้งข้อความแจ้งเตือนยังอาจกระทบต่อความน่าเชื่อถือของเนื้อหาได้[87]

5.5 ความขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของอายุความ

ข้อสนับสนุนสำคัญของหลัก Single Publication Rule คือ หลัก Multiple Publication Rule ขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายอายุความ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เผยแพร่เนื้อหาออนไลน์ถูกฟ้องร้องได้ตลอดช่วงชีวิตของผู้มีสิทธิฟ้อง แม้การเผยแพร่ครั้งแรกจะเกิดขึ้นมานานแล้ว ส่งผลให้บทบัญญัติเรื่องอายุความแทบหมดความหมาย และกระทบต่อสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม เพราะเมื่อเวลาผ่านไป พยานหลักฐานอาจสูญหาย ผู้เขียนบทความอาจลาออก เสียชีวิต หรือไม่สามารถติดตามตัวได้ ขณะที่บรรณาธิการหรือผู้จัดพิมพ์ก็อาจเปลี่ยนตัวบุคคลไปแล้ว

ปัญหาดังกล่าวยิ่งรุนแรงในบริบทของอินเทอร์เน็ต เนื่องจากคลังข้อมูลออนไลน์มักอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เผยแพร่ต้นฉบับเอง ทำให้ไม่อาจอ้างข้อต่อสู้ว่าไม่รู้หรือไม่อาจรู้ถึงเนื้อหาที่เผยแพร่ได้[88] และข้อกังวลนี้ก็ไม่อาจบรรเทาได้เพียงการคงหลัก Multiple Publication Rule ไว้ควบคู่กับการบัญญัติข้อต่อสู้ใหม่ตามที่ฝ่ายสนับสนุนหลักดังกล่าวเสนอ

---

[84] Alastair Mullis and Andrew Scott, "Something Rotten in the State of English Libel Law? A Rejoinder to the Clamour for Reform of Defamation," *Communications Law* 14, no. 6 (2009): 173, 178.

[85] Alastair Mullis and Andrew Scott, "Worth the Candle? The Government's Draft Defamation Bill," *Journal of Media Law* 3, no. 1 (2011): 1, 14–15.

[86] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule: Response to Consultation* (Cm 7820, CP(R) 20/09, 2010), 16–18. (นอกจากนี้ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการตีความคำว่าคลังข้อมูล (archive) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการกำหนดนิยามอย่างรอบคอบ และการให้เอกสิทธิ์ดังกล่าวแก่ผู้ที่รายงานเรื่องซึ่งมิได้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะโดยจำเป็น ถือเป็นการเบี่ยงเบนไปจากหลักการพื้นฐานของเอกสิทธิ์).

[87] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule: Response to Consultation* (Cm 7820, CP(R) 20/09, 2010), 10.

[88] Gavin Sutter, "Reforming English Libel Law: Evolution, Not Revolution," 59.

5.6 ความแตกต่างระหว่างการเผยแพร่ทางออนไลน์และการเผยแพร่ออฟไลน์

ผู้สนับสนุนหลัก Multiple Publication Rule เห็นว่า หลัก Single Publication Rule ได้รับการพัฒนาขึ้นสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ จึงไม่ควรขยายไปใช้กับการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากสื่อทั้งสองประเภทมีลักษณะแตกต่างกันโดยพื้นฐาน กล่าวคือ สื่อสิ่งพิมพ์ก่อให้เกิดผลกระทบในช่วงเวลาจำกัดและค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา ขณะที่เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตสามารถคงอยู่ได้อย่างถาวร เข้าถึงได้ตลอดเวลา และมีผู้รับสารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะสามารถลบออกได้ด้วยการลบ URL เพียงครั้งเดียวก็ตาม

จากมุมมองดังกล่าว อินเทอร์เน็ตจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับการออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์หรือการฉายภาพยนตร์ มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากการออกอากาศหรือการฉายซ้ำแต่ละครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าถึงผู้รับสารกลุ่มใหม่และก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นใหม่ เช่นเดียวกับการคงข้อความหมิ่นประมาทไว้บนเว็บไซต์ ซึ่งเสมือนเป็นการเผยแพร่ต่อผู้รับสารรายใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้กับการเผยแพร่ทางออนไลน์อาจทำให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการคงไว้ซึ่งข้อความหมิ่นประมาทภายหลังพ้นกำหนดอายุความ[89]

5.7 แนวคิดว่าการเข้าถึงแต่ละครั้งถือเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่หรือไม่

อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนหลัก Single Publication Rule โต้แย้งว่า จากมุมมองในข้อข้างต้น การเปรียบเทียบการเข้าชมเว็บไซต์แต่ละครั้งว่าเหมือนกับการตีพิมพ์หนังสือหรือหนังสือพิมพ์ใหม่ทุกครั้งไม่สอดคล้องกับลักษณะทางเทคนิคของการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต เพราะการเปิดหน้าเว็บแต่ละครั้งมิใช่การสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาใหม่ หากเป็นเพียงการเข้าถึงไฟล์เดิมที่ถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะแล้ว เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวที่จำหน่ายได้หลายพันฉบับ ซึ่งยังถือเป็นการเผยแพร่เพียงครั้งเดียว การเข้าชมเว็บไซต์จำนวนมากจึงควรถูกมองว่าเป็นเพียงการอ่านผลงานเดิม มิใช่การเผยแพร่ใหม่ทุกครั้งที่มีผู้เข้าถึง หากตีความในทางตรงกันข้าม ย่อมไม่เพียงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์อีกด้วย[90]

---

[89] Odelia Braun, “Internet Publications and Defamation: Why the Single Publication Rule Should Not Apply,” *Golden Gate University Law Review* 32 (2002): 332–336.

[90] Ministry of Justice, *Defamation and the Internet: The Multiple Publication Rule: Response to Consultation* (Cm 7820, CP(R) 20/09, 2010), 8–9.

5.8 การขาดแรงจูงใจในการแก้ไขหรือลบข้อมูลที่มีข้อความหมิ่นประมาท

ผู้คัดค้านหลัก Single Publication Rule เห็นว่า เมื่อพ้นกำหนดอายุความแล้ว ผู้เผยแพร่ย่อมไม่มีแรงจูงใจในการลบหรือแก้ไขข้อความหมิ่นประมาท เนื่องจากความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องสิ้นสุดลง แม้ข้อความดังกล่าวจะยังคงสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหายต่อไป หลักการดังกล่าวจึงถูกวิจารณ์ว่ามีลักษณะแข็งที่อและขาดความยืดหยุ่น โดยอาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ความเท็จของข้อความหรือขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามการเผยแพร่ในอนาคตได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้สนับสนุนหลัก Multiple Publication Rule จึงเห็นว่าหลักการเผยแพร่หลายครั้งยังคงเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง[91] ข้อเสนอหนึ่งเพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว คือ การกำหนดให้ผู้เผยแพร่มีหน้าที่ลบหรือแก้ไขข้อความหมิ่นประมาทในทุกช่องทางที่อยู่ภายใต้การควบคุมของตน เมื่อผู้เสียหายชนะคดีเกี่ยวกับการเผยแพร่ครั้งแรกแล้ว

5.9 ความเข้าใจผิดต่อหลัก Single Publication Rule

ข้อคัดค้านต่อหลัก Single Publication Rule ส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า เมื่อพ้นกำหนดอายุความแล้ว การเผยแพร่ซ้ำในภายหลังจะไม่สามารถฟ้องร้องได้อีก ความเข้าใจดังกล่าวไม่ถูกต้อง เนื่องจากแนวคำพิพากษาของสหรัฐอเมริกาจำนวนมากยอมรับว่า การเผยแพร่ที่มีการแก้ไขสาระสำคัญหรือเป็นการเผยแพร่ในรูปแบบใหม่ ย่อมถือเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่และก่อให้เกิดอายุความใหม่ได้ เช่น การนำเนื้อหาเดิมกลับมาเผยแพร่บนเว็บไซต์โดยมีการแก้ไขสาระสำคัญ หรือการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ นอกจากนี้ ข้อกังวลว่าผู้เผยแพร่อาจจงใจอาศัยช่องว่างของอายุความโดยชะลอการเผยแพร่จนพ้นกำหนดอายุความ ก็ได้รับการโต้แย้งว่าไม่มีน้ำหนักในทางปฏิบัติ เพราะหากพิสูจน์ได้ว่ามีการระงับหรือชะลอการเผยแพร่โดยเจตนาเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิด ศาลย่อมสามารถวินิจฉัยให้ถือว่าเป็นการเผยแพร่ครั้งใหม่และเริ่มนับอายุความใหม่ได้[92]

เมื่อพิจารณาข้อถกเถียงทั้งหมด จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญมิได้อยู่ที่หลักใดถูกต้องกว่าโดยเด็ดขาด หากแต่อยู่ที่การกำหนดดุลยภาพระหว่างสิทธิในชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการเลือกกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสมในการรักษาดุลยภาพดังกล่าว ทั้งการลดผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การทำให้อายุความมีความหมายในทางปฏิบัติ และการคงไว้ซึ่งดุลพินิจของศาล ล้วนเป็นเพียงทางเลือกเชิงนโยบายที่ยังสามารถโต้แย้งได้ และผลในทางปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับแนวทางการตีความและการใช้ดุลพินิจของศาลในแต่ละกรณี

---

[91] Alastair Mullis and Andrew Scott, “Something Rotten in the State of English Libel Law? A Rejoinder to the Clamour for Reform of Defamation,” 173, 178.

[92] Itai Maytal, “Libel Lessons from Across the Pond: What British Courts Can Learn from the United States’ Chilling Experience with the Multiple Publication Rule in Traditional Media and the Internet,” *Journal of International Media & Entertainment Law* 3 (2010): 140–141.

6. บทวิเคราะห์อายุความคดีหมิ่นประมาทตามกฎหมายไทย

หัวข้อนี้มุ่งวิเคราะห์การกำหนดอายุความในความรับผิดฐานหมิ่นประมาทตามกฎหมายไทย ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา เนื่องจากกฎหมายไทยบัญญัติให้การหมิ่นประมาทเป็นทั้งความรับผิดทางแพ่งและความผิดอาญา แม้ว่าการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาจะมุ่งเน้นเฉพาะความรับผิดทางแพ่ง แต่หลักการเกี่ยวกับการกำหนดอายุความและการสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงสามารถนำมาวิเคราะห์และปรับใช้กับความรับผิดทั้งสองลักษณะได้

ความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญาไม่ได้มีกำหนดอายุความไว้เป็นการเป็นการเฉพาะ จึงต้องเป็นไปตามหลักทั่วไปในการกำหนดอายุความทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 คือ ต้องฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดอายุความนับแต่วันกระทำความผิด โดยกำหนดอายุความตามมาตรา 95 ขึ้นอยู่กับระวางโทษตามกฎหมายโดยถืออัตราโทษขั้นสูงสุดสำหรับความผิดที่บัญญัติไว้เป็นเกณฑ์ ดังนั้น เมื่อความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี จึงมีอายุความฟ้องคดี 5 ปี และความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามมาตรา 328 มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี จึงมีอายุความฟ้องคดี 10 ปี[93]

“วันกระทำความผิด” ตามมาตรา 95 หมายถึงวันแรกที่สามารถจะกระทำความผิดให้เสร็จสิ้นลงไปได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผลของการกระทำจะเกิดขึ้นหรือไม่เมื่อใด สำหรับความผิดที่ประกอบด้วยการกระทำหลายขั้นตอน เช่น ฉ้อโกงหรือชิงทรัพย์ ให้ถือวันที่มีการกระทำขั้นตอนสุดท้ายเป็นวันกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การกระทำทุกขั้นตอนต้องเกิดขึ้นภายในกำหนดอายุความ มิฉะนั้น หากการกระทำขั้นตอนใดพ้นอายุความแล้ว ย่อมถือว่าความผิดฐานนั้นขาดอายุความทั้งฐาน[94]

ความผิดฐานหมิ่นประมาทสำเร็จเมื่อบุคคลที่สามรู้และเข้าใจข้อความที่ใส่ความตามองค์ประกอบความผิดที่กำหนดไว้ แม้จะมีผู้ทราบและเข้าใจข้อความนั้นเพียงคนเดียวความผิดก็สำเร็จแล้ว ทั้งนี้ ผู้ถูกหมิ่นประมาทไม่จำต้องรู้ว่าตนเองถูกหมิ่นประมาท อย่างไรก็ตาม หากการกระทำไม่มีบุคคลที่สามมารับรู้เลย ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ทั้งนี้ หากบุคคลที่สามยังไม่ทราบข้อความหรือไม่เข้าใจ เช่น ชาวต่างประเทศที่ไม่เข้าใจภาษาในข้อความที่กำลังใส่ความ ย่อมเป็นเพียงการพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 80 หรือมาตรา 81 แล้วแต่กรณี[95] ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนับอายุความหมิ่นประมาทในทางอาญาตามมาตรา 95 ถือเอาวันที่มีการเผยแพร่ข้อความเป็นฐานนับวันกระทำความผิดไม่ใช่วันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง

---

[93] ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95.

[94] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), 641–643. (พึงสังเกตว่า “วันกระทำความผิด” ในแง่ของการนับอายุความตามมาตรา 95 นั้น อาจจะไม่ใช่วันเดียวกับ “วันลงมือกระทำความผิด” ตามมาตรา 80 ก็ได้ เพราะการพิจารณาวันลงมือกระทำความผิดเป็นการพิจารณาในประเด็นที่ว่าจะเริ่มใช้บังคับกฎหมายอาญาได้เมื่อใด กล่าวคือ การกระทำในขั้นใดจึงจะสามารถนำตัวผู้กระทำมาลงโทษได้ ส่วนการพิจารณาวันกระทำความผิดตามมาตรา 95 เป็นการพิจารณาในประเด็นที่ว่าจะใช้กฎหมายอาญาแก่ผู้กระทำความผิดไปได้นานเท่าใด).

[95] คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2569), 304.

อย่างไรก็ดี ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามมาตรา 328 เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงต้องอยู่ภายใต้อายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ด้วย คือผู้เสียหายต้องร้องทุกข์หรือฟ้องคดีภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ คำว่า “รู้เรื่อง” หมายถึง รู้ว่ามีการกระทำความผิด เช่น หมิ่นประมาท เป็นต้น ส่วน “รู้ตัว” หมายความว่า รู้ตัวบุคคลผู้กระทำความผิด เช่น ผู้หมิ่นประมาท หากผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือนแล้ว แม้ต่อมาจะนำคดีมาฟ้องภายหลังพ้นสามเดือน แต่หากยังไม่พ้นอายุความฟ้องร้องตามมาตรา 95 คดีก็ไม่ขาดอายุความ[96] ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากรณีอายุความตามมาตรา 96 ถือเอาวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริงไม่ใช่วันที่มีการเผยแพร่ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือในขณะที่กฎหมายกำหนดอายุความเร่งรัดภายใน 3 เดือนให้ผู้เสียหายรีบดำเนินคดีในความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่เมื่อร้องทุกข์แล้วในคดีหมิ่นประมาทกลับมีกำหนดอายุความยาวนานอย่างมากถึง 5 ปี หรือ 10 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการสากลที่อายุความในการฟ้องคดีหมิ่นประมาทไม่ควรเกินหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการเผยแพร่ข้อความ[97]

ประเด็นที่สำคัญที่สุดในเรื่องอายุความหมิ่นประมาททางอาญาคือการที่ศาลมีแนวคำพิพากษาว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทในบางกรณีเป็นความผิดต่อเนื่อง ความผิดต่อเนื่อง คือความผิดที่เกิดจากการกระทำที่เป็นความผิดติดต่อสืบเนื่องกันคงตัวอยู่ชั่วระยะหนึ่ง โดยวันกระทำความผิดจะมีอยู่ตลอดไปจนกระทั่งเมื่อฐานะที่เป็นความผิดนั้นได้สิ้นสุดลง เนื่องจากความผิดต่อเนื่องนี้มีทั้งการกระทำและเจตนาประกอบกันตลอดเวลาที่ยังมีการกระทำนั้นอยู่ การเริ่มนับอายุความจึงต้องนับตั้งแต่การกระทำผิดกฎหมายได้สิ้นสุดลง[98] ดังที่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2272/2527 วินิจฉัยว่าการปิดประกาศโฆษณาหมิ่นประมาทนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะมีการปลดป้ายประกาศออกไป ซึ่งถือได้ว่าการกระทำอันเป็นมูลแห่งความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ยุติลง อายุความย่อมจะต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการปลดป้ายประกาศออก แม้ผู้เสียหายจะทราบการหมิ่นประมาทตั้งแต่เริ่มติดป้ายก็ยังไม่นับอายุความ เนื่องจากความผิดยังดำเนินอยู่ โดยอายุความร้องทุกข์หรือฟ้องคดีภายในสามเดือนจะเริ่มนับจากวันที่ปลดป้ายซึ่งเป็นวันที่ความผิดสิ้นสุด แต่หากผู้เสียหายเพิ่งทราบการหมิ่นประมาทภายหลัง ก็ต้องดำเนินคดีภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินอายุความตามมาตรา 95 ซึ่งเริ่มนับจากวันที่การกระทำความผิดสิ้นสุดลงเช่นกัน ดังนั้น แม้จำเลยติดป้ายประกาศหมิ่นประมาทโจทก์ก่อนวันที่โจทก์ไปร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเกิน 3 เดือนแต่เมื่อโจทก์ร้องทุกข์และฟ้องคดีไม่เกิน 3 เดือนนับแต่วันปลดป้ายประกาศโฆษณาหมิ่นประมาทออก คดีจึงไม่ขาดอายุความ[99]

---

[96] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2*, 656–662.

[97] โปรดดู ARTICLE 19, *Defining Defamation: Principles on Freedom of Expression and Protection of Reputation*, 18–19.

[98] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), 92–93.

[99] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2272/2527.

จากบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2272/2527 ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าจะไม่ใช่ลักษณะการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา เช่น การส่งข้อความลงในแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นเพียงการแจ้งหรือไขข่าวเฉพาะกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มไลน์เท่านั้น ยังไม่ถึงกับเป็นการกระจายข่าวไปสู่สาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป จึงไม่ใช่การหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา[100] แต่ตราบใดที่ข้อความนั้นยังคงอยู่ก็เป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลา และทุกครั้งที่มีการเข้าถึงข้อความนั้น ย่อมถือว่าเกิดการเผยแพร่ใหม่ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และส่งผลให้อายุความเริ่มนับใหม่ทุกครั้งเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุความในความผิดฐานหมิ่นประมาทบนฐานคิดเรื่องความผิดต่อเนื่องมีลักษณะเช่นเดียวกับหลัก Multiple Publication Rule กล่าวคือ ทุกครั้งที่ข้อความหมิ่นประมาทถูกนำไปสู่การรับรู้ของบุคคลที่สามจะถือว่าเกิดการการกระทำและเจตนาเผยแพร่ขึ้นใหม่ และการเผยแพร่แต่ละครั้งถือเป็นการกระทำความผิดที่แยกต่างหากจากกันและเกิดการนับอายุความขึ้นใหม่ โดยถือเอาการรับรู้ ณ เวลาและสถานที่ที่ผู้รับสารได้รับและเข้าใจข้อความหมิ่นประมาทเป็นการที่การเผยแพร่เกิดขึ้น ดังนั้น อายุความจะถูกนับจากวันที่มีการเผยแพร่ครั้งล่าสุด มิใช่จากวันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องได้แม้เวลาจะผ่านไปหลายปี ผลที่ตามมาคือการเผยแพร่ข้อมูลในโลกออนไลน์จะถือเป็นการเผยแพร่ใหม่เมื่อมีการเข้าชมหน้าเว็บไซต์แต่ละครั้ง ทำให้ผู้เผยแพร่ข้อมูลอาจต้องรับผิดในการถูกฟ้องร้องได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีกำหนด สำหรับเนื้อหาที่ยังคงสามารถเข้าถึงได้ผ่านคลังข้อมูลออนไลน์ของตน ไม่ว่าเนื้อหาดังกล่าวจะถูกเข้าถึงภายหลังจากการเผยแพร่ครั้งแรกเป็นเวลานานเพียงใด ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์พื้นฐานของเรื่องอายุความในทางอาญา[101]

เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวคำพิพากษาของไทยที่เห็นว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดต่อเนื่องแตกต่างกับคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น คดี *Firth v State* และคดี *VanBuskirk v New York Times Company* ซึ่งศาลในคดีทั้งสองนี้วินิจฉัยว่าข้อความหมิ่นประมาทที่ยังคงปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อเนื่อง เนื่องจากการกระทำเกิดขึ้นและสำเร็จลงทันทีที่มีการเผยแพร่ และเห็นว่าความเสียหายที่เกิดจากการคงอยู่ของข้อความบนอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงผลสืบเนื่องของการกระทำที่มิชอบในอดีต ซึ่งตรงกับการให้เหตุผลของแนวคำพิพากษาไทยในเรื่องความผิดฐานบุกรุกว่าเป็นความผิดธรรมดาไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง กล่าวคือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นและสำเร็จลงทันทีที่ผู้กระทำเข้าไปกระทำการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นหรือกระทำการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น ส่วนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ต่อมาเป็นเพียงผลของการบุกรุก เมื่อการเข้าไปอันเป็นการกระทำส่วนแรกพ้นระยะเวลาอันเป็นกำหนดอายุความแล้ว การกระทำอีกส่วนหนึ่งต่อ ๆ มาก็ไม่เป็นความผิดต่อเนื่องอันจะทำให้คดีไม่ขาดอายุความได้[102] ซึ่งแตกต่างกับความผิดต่อเนื่องอื่นๆ ที่มีการกระทำความผิดอยู่ตลอดชั่วระยะเวลาหนึ่ง เช่น ความผิดฐานอั้งยี่ ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ความผิดฐานพาไปเพื่อการอนาจาร หรือความผิดเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์ที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

---

[100] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1612/2564.

[101] สนใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุผลของการกำหนดอายุความอาญา โปรดดู จิตติ ติงศภัทิย์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2546), 1271–1272.

[102] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2253/2531, 3002/2552, 1661/2542; โปรดดูความเห็นของศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 2253/2531.

ในส่วนของความรับผิดฐานหมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้น กฎหมายไม่ได้มีกำหนดอายุความไว้เป็นการเป็นการเฉพาะเช่นเดียวกัน จึงต้องเป็นไปตามหลักทั่วไปในการกำหนดอายุความเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดซึ่งรวมถึงค่าเสียหายในมูลละเมิดต่อชื่อเสียงด้วย กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีที่การหมิ่นประมาทเป็นทั้งความผิดอาญาและละเมิดในทางแพ่ง ขอบเขตระยะเวลาของอายุความจะต้องใช้อายุความทางอาญาซึ่งยาวกว่ามาบังคับแก่การเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิด[103] จะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุความละเมิดโดยการหมิ่นประมาทของไทยใช้ฐานวันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริงไม่ใช่วันที่มีการเผยแพร่ อีกทั้งมีการกำหนดระยะเวลาเพดานสูงสุดไว้ด้วยเพื่อเป็นการป้องกันมิให้จำเลยต้องเผชิญกับความรับผิดที่อาจยืดเยื้อโดยไม่มีกำหนด แต่ระยะเวลาดังกล่าวยังมีความยาวนานอย่างมาก

กรณีอายุความ 1 ปีซึ่งนับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดนั้น หมายความว่า ผู้เสียหายรู้ข้อเท็จจริงว่ามีการละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิของตน โดยไม่จำเป็นต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นละเมิดตามกฎหมายหรือเป็นความรับผิดตามบทบัญญัติใด ทั้งต้องรู้ตัวผู้ที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างน้อยหนึ่งคน หากมีผู้ต้องรับผิดหลายคน อายุความย่อมแยกนับสำหรับผู้รับผิดแต่ละคน[104]

ส่วนอายุความ 10 ปีซึ่งนับแต่วันทำละเมิดนั้น หมายถึง วันที่การละเมิดเกิดขึ้นครบองค์ประกอบ กล่าวคือ มีการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายและเกิดความเสียหายแล้ว หากมีเพียงการกระทำแต่ยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ย่อมยังไม่เป็นละเมิดและอายุความยังไม่เริ่มนับ ทั้งนี้ ความเสียหายที่เป็นจุดเริ่มต้นของอายุความ หมายถึง วันที่ความเสียหายเริ่มเกิดขึ้น มิใช่วันที่ความเสียหายสิ้นสุดลง[105]

อย่างไรก็ตาม อายุความในคดีละเมิดจะยังไม่เริ่มนับตราบเท่าที่ยังไม่เกิดความเสียหาย แม้ว่าจะมีการกระทำแล้วก็ตาม ดังนั้น ในคดีหมิ่นประมาท การเผยแพร่ข้อความเพียงลำพังยังไม่ทำให้อายุความเริ่มนับ หากยังไม่มีบุคคลที่สามรับรู้ข้อความอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กและมลรัฐแคลิฟอร์เนียดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในส่วนที่ 4 ซึ่งถือว่าอายุความจะเริ่มนับเมื่อข้อความหมิ่นประมาทได้รับการเผยแพร่ไปยังกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ผู้เผยแพร่มุ่งหมายให้ได้รับข้อความ อันเป็นเวลาที่ความเสียหายต่อชื่อเสียงเริ่มเกิดขึ้น จึงทำให้วันเริ่มเกิดความเสียหายและวันเริ่มนับอายุความตรงกัน

---

[103] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448.

[104] สุษม ศุภนิตย์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณการ, 2555), 277.

[105] จิตติ ติงศภัทิย์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วย จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ละเมิด บรรพ 2 มาตรา 395–452*, ปรับปรุงโดย เขมภูมิ ภูมิถาวร, ชวิน อุ่นภัทร และ อำนาจ ตั้งคีรีพิมาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์, 2561), 307.

นอกจากนี้ มาตรา 448 ใช้บังคับเฉพาะการเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอื่น ๆ จากการทำละเมิด เช่น การฟ้องขอให้คืนทรัพย์หรือใช้ราคาทรัพย์ และการฟ้องให้จำเลยระงับการกระทำซ้ำหรือการกระทำต่อไปซึ่งละเมิด[106] ซึ่งรวมถึงมาตรการตามมาตรา 447 ที่ผู้เสียหายร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ทำละเมิดจัดการตามควร เพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนการให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ เพราะเป็นการขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ต้องการให้ผู้เสียหายคืนสู่สภาพก่อนมีการกระทำละเมิดเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น การประกาศในหนังสือพิมพ์แสดงความจริง ประกาศโฆษณาคำพิพากษาที่แสดงว่าจำเลยต้องรับผิดต่อโจทก์ หรือการถอนข้อความเท็จเดิมนั้นเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ การขอให้ศาลสั่งตามมาตรา 447 เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่จะใช้มาตรการนี้เพียงลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องขอค่าเสียหายพร้อมกันด้วยก็ได้[107] ซึ่งเมื่อไม่มีการกำหนดอายุความการเรียกร้องตามมาตรา 447 ไว้เป็นการเฉพาะ อายุความส่วนนี้จึงเป็นไปตามหลักทั่วไปคือ 10 ปีนับแต่วันทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

เช่นเดียวกับการหมิ่นประมาทในทางอาญา การหมิ่นประมาทในทางแพ่งถือตามแนวทางการพิจารณาการหมิ่นประมาทในทางอาญาว่าเป็นความผิดต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏตามคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 121/2539 ซึ่งวินิจฉัยว่า ภายหลังโจทก์เพิกถอนความยินยอมและมีหนังสือแจ้งให้จำเลยเลิกใช้ชื่อและเครื่องหมายราชการแล้ว จำเลยยังคงนำชื่อและเครื่องหมายของโจทก์ไปติดไว้บนป้ายชื่อที่ทำการ ณ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการของจำเลย อันเป็นการละเมิดต่อชื่อเสียงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 ทั้งนี้ การคงป้ายดังกล่าวไว้ถือเป็นการละเมิดต่อเนื่อง เนื่องจากการโต้แย้งสิทธิและความเสียหายต่อชื่อเสียงยังดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่ป้ายยังคงติดตั้งอยู่ ดังนั้น อายุความจึงยังไม่เริ่มนับจนกว่าการละเมิดจะสิ้นสุดลง และคดีของโจทก์ไม่ขาดอายุความ

ดังนั้น ปัญหาการนับอายุความในคดีหมิ่นประมาท คือจะถือว่าการละเมิดไม่สิ้นสุดลงตลอดเวลาที่ยังมีการเผยแพร่ข้อความนั้น และทุกครั้งที่มีผู้พบเห็นข้อความก็จะเป็นการละเมิดต่อเนื่องขึ้นใหม่ อายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิดย่อมยังไม่เริ่มเกิดขึ้น และประเด็นจะเหลือเพียงอายุความหนึ่งปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสำหรับละเมิดต่อเนื่องนั้น ระยะเวลาที่เกิดก่อนในส่วนที่เกินหนึ่งปีก่อนมีการฟ้องย่อมขาดอายุความ คงไม่ขาดอายุความในส่วนที่ยังไม่เกินหนึ่งปีก่อนวันฟ้องและภายหลังจากนั้น อย่างไรก็ดี ในประเด็นเรื่องค่าเสียหาย แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องนี้มี

---

[106] ตัวอย่างเช่น การฟ้องรื้อถอนอาคารที่ต่อเติมโดยมิชอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 484/2535 และ 1041/2537) การฟ้องห้ามจำหน่ายหรือนำเข้าสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4603/2533) และการฟ้องเพิกถอนคำสั่งหรือเอกสารสิทธิในที่ดิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2023/2538, 8187/2538 และ 3089/2537).

[107] มาตรา 447 เป็นเรื่องที่จำเลยได้ทำละเมิดไปแล้ว มิใช่บทบัญญัติสำหรับการห้ามการกระทำละเมิดในอนาคต ดังนั้นในคดีที่โจทก์ฟ้องหนังสือพิมพ์ที่ลงข้อความหมิ่นประมาทแต่หนังสือพิมพ์ก็ยังคงลงข้อความหมิ่นประมาททุกวัน หากโจทก์ประสงค์จะขอให้ศาลสั่งห้ามจำเลยมิให้กระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ก็ต้องอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254(2) ให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราว มิใช่อาศัยมาตรา 447 เพราะการลงหนังสือพิมพ์หมิ่นประมาทในอนาคตยังไม่ได้เป็นการทำละเมิด.

สองทาง ทางแรกถือว่าค่าเสียหายส่วนที่เกินหนึ่งปีก่อนวันฟ้องขาดอายุความ[108] กับอีกแนวทางหนึ่งที่วินิจฉัยว่าเมื่อเป็นละเมิดต่อเนื่องจึงยังไม่อาจเริ่มนับอายุความของการกระทำละเมิดได้จนกว่าจะหยุดการกระทำละเมิด อายุความในส่วนค่าเสียหายย่อมไม่ขาดอายุความ[109]

จะเห็นได้ว่า การวินิจฉัยว่าความผิดรับผิดในทางละเมิดโดยการหมิ่นประมาทเป็นความผิดต่อเนื่อง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับหลัก Multiple Publication Rule นั้น ขัดกับวัตถุประสงค์พื้นฐานของเรื่องอายุความในทางแพ่งที่มีนิตินโยบายที่มุ่งทำให้เกิดการอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มครองความมั่นคงแน่นอนในสิทธิต่าง ๆ ของบุคคล[110] โดยการเร่งรัดให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิทางศาลตามกำหนดอายุความ และเป็นการปรามมิให้เจ้าหนี้นำเรื่องราวความเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วมาฟ้องร้องต่อกัน เพราะเรื่องที่เกิดมานานย่อมยุ่งยากแก่การพิสูจน์ ทั้งพยานหลักฐานอาจสูญหาย ไม่สมบูรณ์ หรือคลาดเคลื่อนไปได้[111]

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การกำหนดอายุความในคดีหมิ่นประมาทมีบทบาทสำคัญในการสร้างดุลยภาพระหว่างสิทธิในชื่อเสียงของผู้เสียหายกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้เผยแพร่ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลสามารถคงอยู่และเข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง หากถือว่าการเข้าถึงหรือการส่งต่อข้อความทุกครั้งเป็นการเผยแพร่ใหม่ ย่อมทำให้ผู้เผยแพร่ต้องรับผิดอย่างไม่มีกำหนดและบั่นทอนวัตถุประสงค์ของกฎหมายอายุความ ขณะที่การกำหนดให้อายุความเริ่มนับเพียงครั้งเดียวโดยปราศจากกลไกคุ้มครองผู้เสียหายที่เพียงพอ ก็อาจกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียง

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาต่างยอมรับหลัก Single Publication Rule โดยถือว่าการเผยแพร่เนื้อหาที่มีสาระสำคัญเดียวกันก่อให้เกิดเหตุแห่งคดีเพียงครั้งเดียว และให้อายุความเริ่มนับจากการเผยแพร่ครั้งแรก เว้นแต่การเผยแพร่ในภายหลังจะมีลักษณะเป็นการเผยแพร่ใหม่ (republication) เช่น การแก้ไขเนื้อหาในสาระสำคัญ การนำเสนอแก่ผู้รับสารกลุ่มใหม่ หรือการจัดทำเป็นสื่อหรือฉบับใหม่

---

[108] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4025/2545.

[109] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3227/2562, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4132/2564.

[110] ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ การวินิจฉัยว่าความรับผิดในทางละเมิดโดยการหมิ่นประมาทเป็นความผิดต่อเนื่อง อาจขัดต่อหลักห้ามดำเนินคดีซ้ำ (Double Jeopardy หรือ ne bis in idem) ซึ่งมีสาระสำคัญว่าบุคคลไม่สมควรถูกดำเนินคดีหรือลงโทษซ้ำจากการกระทำความผิดเดียวกัน โดยหลักดังกล่าวปรากฏในกฎหมายไทยทั้งในทางอาญาตามมาตรา 39 (4) และมาตรา 144 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในทางแพ่งตามมาตรา 173 และมาตรา 148 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

[111] เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย นิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1–2)*, ปรับปรุงแก้ไขโดย มุนินทร์ พงศาปาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: กองทุนศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), 210–211.

เมื่อพิจารณาถึงระบบกฎหมายไทย พบว่าแนวคำพิพากษาของศาลไทยมักปรับใช้แนวคิดเรื่องความผิดต่อเนื่องหรือการละเมิดต่อเนื่องกับกรณีที่ข้อความหรือป้ายประกาศหมิ่นประมาทยังคงปรากฏอยู่ ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับการโพสข้อความลงในฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งข้อความเหล่านั้นจะคงอยู่ได้อย่างไม่มีกำหนด และทำให้อายุความไม่เริ่มนับ ตราบเท่าที่ข้อความหมิ่นประมาทยังคงปรากฏและสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งแนวทางการตีความเช่นนี้มีผลในทางปฏิบัติไม่ต่างจากหลัก Multiple Publication Rule ทำให้ผู้ทำหน้าที่เผยแพร่เนื้อหาในโลกออนไลน์ของไทยต้องตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องร้องอย่างไม่มีกำหนดเวลาสิ้นสุด ซึ่งสร้างภาระแก่ผู้เผยแพร่เกินสมควรและขัดกับวัตถุประสงค์พื้นฐานของกฎหมายอายุความที่มุ่งสร้างความแน่นอนทางสิทธิและป้องกันความยุ่งยากในการพิสูจน์พยานหลักฐานเมื่อเวลาล่วงเลยไปนาน

ผู้วิจัยเห็นว่า กฎหมายไทยควรนำหลัก Single Publication Rule มาปรับใช้กับการหมิ่นประมาทบนสื่อออนไลน์ เนื่องจากการใช้แนวคิดเรื่องความผิดต่อเนื่อง แม้มุ่งคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง แต่ทำให้ผู้เผยแพร่ต้องเผชิญความรับผิดโดยไม่มีกำหนด และไม่อาจสร้างดุลยภาพกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม ในทางกลับกัน การนำหลัก Single Publication Rule มาปรับใช้ควบคู่กับการกำหนดกลไกคุ้มครองผู้เสียหายที่เหมาะสม จะสามารถสร้างความสมดุลระหว่างคุณค่าทางกฎหมายทั้งสองประการได้ดียิ่งกว่า ทั้งนี้ การปรับใช้หลัก Single Publication Rule ควรตั้งอยู่บนหลักการดังต่อไปนี้

1. การปรับใช้หลัก Single Publication Rule ในกฎหมายไทยมีพื้นฐานแตกต่างจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการเผยแพร่ในความผิดฐานหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแตกต่างจากประเทศไทย กล่าวคือ การรู้ของผู้รับสารเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำเผยแพร่ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ขณะที่ตามหลักกฎหมายไทย การรู้ของผู้รับสารเป็นเพียงผลของการกระทำเผยแพร่ ดังนั้น ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาจึงใช้หลัก Multiple Publication Rule เป็นบทหลัก โดยทั้งการเผยแพร่ซ้ำโดยผู้ส่งสารและการเข้าถึงข้อมูลภายหลังของผู้รับสารล้วนถือเป็นการเผยแพร่ใหม่ และใช้หลัก Single Publication Rule เป็นข้อยกเว้นสำหรับการเผยแพร่ต่อสาธารณะหรือในลักษณะวงกว้าง ส่วนกฎหมายไทย เมื่อผู้กระทำได้เผยแพร่ข้อความแล้ว การเข้าถึงข้อความภายหลังของผู้รับสารไม่นับเป็นการเผยแพร่ใหม่ จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายไทยใช้หลัก Single Publication Rule เป็นบทหลัก อย่างไรก็ตาม กรณีที่ข้อความหรือป้ายประกาศหมิ่นประมาทยังคงปรากฏอยู่ ซึ่งศาลวินิจฉัยว่าเป็นความผิดต่อเนื่องและสามารถเทียบเคียงได้กับการโพสต์ข้อความลงในฐานข้อมูลออนไลน์ มีลักษณะคล้าย Multiple Publication Rule และถือเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายไทย แม้ทั้งสองระบบจะมีพื้นฐานแตกต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาถือว่าการเข้าถึงข้อความเป็นการเผยแพร่ใหม่ ขณะที่กฎหมายไทยถือว่าการกระทำเผยแพร่ยังคงดำเนินต่อเนื่องโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้เข้าถึงข้อความหรือไม่ แต่ทั้งสองกรณีก่อให้เกิดผลทางกฎหมายไม่แตกต่างกัน

2. การนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ไม่กระทบต่อองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือความหมายของการเผยแพร่ที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ หากเป็นเพียงการกำหนดจุดเริ่มต้นของการนับอายุความเท่านั้น

3. การปรับใช้หลักดังกล่าวไม่ควรจำกัดเฉพาะการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา แต่ควรครอบคลุมทุกกรณีที่ศาลไทยเคยวินิจฉัยว่าเป็นความผิดต่อเนื่องหรือการละเมิดต่อเนื่องจากการเผยแพร่ข้อความหมิ่นประมาท

4. การปรับใช้หลัก Single Publication Rule ไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะการเผยแพร่ต่อสาธารณะหรือในวงกว้าง เนื่องจากแนวคิดเรื่อง “การเผยแพร่” ตามกฎหมายไทยมีพื้นฐานแตกต่างจากกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา จึงไม่จำเป็นต้องผูกการใช้หลักดังกล่าวกับลักษณะของผู้รับสารเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางพัฒนากฎหมายไทย ดังต่อไปนี้

ประการแรก ศาลไทยควรนำหลัก Single Publication Rule มาปรับใช้กับการนับอายุความของความผิดฐานหมิ่นประมาทที่กระทำผ่านสื่อออนไลน์ โดยกำหนดให้การเผยแพร่เนื้อหาที่มีสาระสำคัญเดียวกันถือเป็นการกระทำเพียงครั้งเดียว และให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก โดยปรับเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมายโดยไม่ควรถือว่าการที่ข้อความหมิ่นประมาทยังคงปรากฏอยู่บนอินเทอร์เน็ตเป็นการทำละเมิดหรือเป็นความผิดอาญาที่เกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ วัน แต่ควรมองว่าการกระทำความผิดได้สำเร็จแล้ว ตั้งแต่การเผยแพร่ในครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต

ประการที่สอง ควรกำหนดข้อยกเว้นและขอบเขตของหลักดังกล่าวให้ชัดเจน โดยให้โดยถือว่าการเผยแพร่ภายหลังจะเป็นการเผยแพร่ใหม่เฉพาะเมื่อมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการเผยแพร่ครั้งแรก เช่น การแก้ไขเนื้อหาจนเปลี่ยนความหมายอย่างมีสาระสำคัญ หรือการเพิ่มระดับความโดดเด่นจนทำให้เข้าถึงผู้รับสารกลุ่มใหม่ในวงกว้าง หรือนำเสนอแก่ผู้รับสารกลุ่มใหม่โดยมีเจตนาเผยแพร่ใหม่ ทั้งนี้แนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นเพียงตัวอย่างในการพิจารณา มิใช่หลักเกณฑ์ตายตัว

ในทางกลับกัน การคงอยู่ของเนื้อหาเดิมหรือการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่นของเว็บไซต์ที่ไม่เกี่ยวข้อง การวางลิงก์ การแชร์ทั่วไป การรีทวีตที่ไม่เพิ่มข้อความ หรือการเพียงแปลงสื่อสิ่งพิมพ์ให้เข้าถึงได้ทางอินเทอร์เน็ต ศาลไทยควรปรับใช้หลัก Single Publication Rule ว่าไม่ได้มีการเผยแพร่ขึ้นใหม่

ประการที่สาม แม้ศาลสามารถปรับใช้หลัก Single Publication Rule ได้โดยการตีความ แต่ควรแก้ไขกฎหมายกำหนดอายุความเฉพาะสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาททั้งทางแพ่งและทางอาญาให้สอดคล้องกัน โดยกำหนดอายุความเรียกค่าเสียหายและอายุความทางอาญาเป็นหนึ่งปีนับแต่วันเผยแพร่ครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและลักษณะของการสื่อสารในยุคดิจิทัล

ทั้งนี้ การแก้ไขดังกล่าวไม่ได้กระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงของผู้เสียหาย เพราะระบบกฎหมายไทยยังเปิดช่องให้ใช้มาตรา 447 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้ทำละเมิดจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีได้ ซึ่งมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด แม้จะครบกำหนดอายุความเรียกค่าเสียหายแล้วก็ตาม

ประการที่สี่ หากกำหนดให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่มีการเผยแพร่ไม่ใช่วันที่ผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริงแล้ว ควรมีการแก้ไขกฎหมายกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจขยายอายุความในกรณีที่เป็นธรรมตามพฤติการณ์แห่งคดี เช่น กรณีที่ผู้เสียหายไม่อาจทราบถึงการเผยแพร่ได้ตามสมควร โดยเฉพาะการเผยแพร่ในกลุ่มปิดหรือเป็นความลับ หรือกรณีเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือมีนัยสำคัญ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดจากการเริ่มนับอายุความก่อนผู้เสียหายทราบข้อเท็จจริง

ประการที่ห้า ควรกำหนดมาตรการเยียวยาควบคู่กับการนำหลัก Single Publication Rule มาใช้ โดยเพิ่มกลไกที่ส่งเสริมการฟื้นฟูชื่อเสียงของผู้เสียหาย เช่น การกำหนดหน้าที่บางประการแก่ผู้เผยแพร่ แพลตฟอร์ม หรือผู้ดูแลคลังข้อมูลออนไลน์ในการแก้ไข ลบ หรือจำกัดการเข้าถึงข้อมูลหมิ่นประมาท เพื่อสร้างแรงจูงใจในการระงับความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนากฎหมายตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยสร้างความชัดเจนในการนับอายุความ ลดความเสี่ยงของความรับผิดที่ไม่มีกำหนดแก่ผู้เผยแพร่ ขณะเดียวกันยังคงคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงของผู้เสียหายผ่านข้อยกเว้นและมาตรการเยียวยาที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล